

Usporedba poreznog opterećenja građana prije i nakon energetske krize

Baltić, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:649040>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported/Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu

Ekonomski fakultet

Preddiplomski stručni studij Poslovna ekonomija, Trgovinsko poslovanje

**USPOREDBA POREZNOG OPTEREĆENJA GRAĐANA PRIJE I NAKON
ENERGETSKE KRIZE**

Završni rad

Kristina Baltić, 0067628032

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Maja Mihelja Žaja

Zagreb, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

(mjesto i datum)

(vlastoručni potpis studenta)

Sadržaj

1.	UVOD.....	4
1.1.	Predmet i cilj rada	4
1.2.	Sadržaj i struktura rada.....	4
1.3.	Izvori i metode prikupljanja podataka.....	5
2.	POJAM I OBILJEŽJA POREZNIH DAVANJA	6
2.1.	Vrste poreza i njegove karakteristike	7
2.2.	Ciljevi oporezivanja.....	9
2.3.	Zadaća porezne politike.....	10
3.	POREZNO OPTEREĆENJE GRAĐANA	12
3.1.	Porezni obveznik	14
3.2.	Porezni klin u Republici Hrvatskoj.....	15
3.3.	Pravičnost u oporezivanju.....	18
4.	ENERGETSKA KRIZA	23
4.1.	Utjecaj energetske krize na inflaciju.....	23
4.2.	Ublažavanje efekata energetske krize	24
4.3.	Fiskalna politika u vrijeme financijske krize	25
5.	USPOREDBA POREZNOG OPTEREĆENJA GRAĐANA PRIJE I NAKON KRIZE	28
5.1.	Porezna reforma	31
5.2.	Izmjena poreznih propisa 2023. godine s primjenom od 01. siječnja 2024. godine	33
5.3.	Osobni odbitak.....	35
6.	ZAKLJUČAK	48

1. UVOD

Porezno opterećenje građana je važan koncept u ekonomiji koji se odnosi na udio prihoda ili bogatstva koji se plaća kao porezi i doprinosi za socijalno osiguranje. Ova tema je od iznimne važnosti za razumijevanje financijskog tereta koji građani snose kao dio svojih financijskih obveza prema državi. Porezno opterećenje može se mjeriti na različite načine, uključujući stopu poreznog opterećenja, koja predstavlja postotak prihoda koji se plaća kao porez, kao i udio poreza u ukupnim javnim prihodima države. Također se može analizirati porezno opterećenje u odnosu na određene kategorije, kao što su visoko-prihodovni pojedinci, srednji sloj ili siromašni građani. Porezno opterećenje građana ima širok spektar implikacija na gospodarski rast, preraspodjelu dohotka, potrošnju, štednju i ekonomsku ravnotežu. Visoko porezno opterećenje može imati negativne učinke na poduzetništvo, investicije i konkurentnost, dok nisko porezno opterećenje može pridonijeti potrošnji i ekonomskom rastu. Također, pravedna raspodjela poreznog tereta između različitih socijalnih skupina je važan aspekt poreznog sustava. Važno je naglasiti da porezno opterećenje može varirati između različitih zemalja, ali i unutar iste zemlje ovisno o različitim čimbenicima.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet i cilj rada je objasniti porezno opterećenja građana u doba energetske krize te kako energetska kriza utječe na porezno opterećenje građana. Predstaviti ulogu države u građenju porezne politike za umanjivanje negativnih efekata krize, te objasniti posljedice koje može uzrokovati energetska kriza na gospodarstvo.

Cilj istraživanja je pružiti uvid u to kako energetska kriza može utjecati na financijske obveze građana prema državi i kako se to odražava na njihovu kupovnu moć, životni standard i gospodarski oporavak države.

1.2. Sadržaj i struktura rada

Rad je podijeljen u šest poglavlja. Nakon uvoda, u drugom poglavlju nastoji se objasniti pojam i obilježja poreznih davanja, vrste poreza te ciljeve oporezivanja te zadaće porezne politike. U trećem poglavlju predstavlja se porezno opterećenje građana te utjecaj poreznog klina na porezne subjekte na koje se direktno odražava (ne)pravičnost u oporezivanju. Četvrto poglavlje približava energetska krizu i njezin utjecaj na inflaciju, gospodarstvo i

životni standard ljudi te ulogu države u ublažavanju efekata energetske krize. U petom poglavlju nastoji se prikazati porezno opterećenje građana prije i nakon energetske krize te ulogu fiskalne i monetarne politike koja kroz porezne reforme nastoje rasteretiti porezne obveznike, poboljšati efikasnost, pravednost i transparentnost poreznog sustava te utjecati na gospodarski rast i razvoj. U zaključku su iznesene spoznaje provedene usporedbe poreznog opterećenja prije, za vrijeme i nakon energetske krize.

1.3. Izvori i metode prikupljanja podataka

Izvori podataka prikupljeni su iz domaće i strane znanstvene stručne literature (knjiga, članaka, relevantnih internetskih stranica). Na temelju dostupnih baza podataka nastoji se kroz istraživačke metode sinteze i analize, analizirati porezno opterećenje građana u razdoblju energetske krize. Metodom komparacije uspoređuju se različiti podaci kako bi se identificirale sličnosti, razlike i trendovi te usporedilo porezno opterećenje građana prije, za vrijeme i nakon energetske krize. Kombinacijom navedenih metoda nastoji se istražiti porezno opterećenje građana u doba energetske krize i uloga države u oblikovanju porezne politike za umanjivanje negativnih efekata krize.

2. POJAM I OBILJEŽJA POREZNIH DAVANJA

Porezi su prisilna davanja koja bez izravne i trenutne protuusluge država uzima od osoba i poduzeća. Porezi su prihodi države koji čine najvažniji i najizdašniji javni prihod (Šimurina i ostali, 2018.).

Porezna davanja su novčane obveze koje se nameću pojedincima, poduzećima i drugim pravnim subjektima, od strane države ili lokalnih vlasti, radi financiranja javnih potreba i obveza društva (Šimurina i ostali, 2012.). Porezna davanja su osnovni izvor prihoda državnog proračuna i koriste se za financiranje javnih usluga i projekata kao što su zdravstvo, obrazovanje, infrastruktura, socijalna sigurnost, obrana i mnoge druge javne potrebe. Porezi su prisilna davanja koja građani plaćaju državi ne dobivajući protunaknadu. U suvremenim državama porezi su najvažniji izvor državnih prihoda, a od ostalih vrsta državnih prihoda, razlikuju se po tom što se prikupljaju na osnovi prisile i što nisu protunaknada za neku državnu uslugu. Porezna davanja imaju važnu ulogu u financiranju državnih i lokalnih aktivnosti te poticanje gospodarskog razvoja.

Porezna davanja su obvezna za sve porezne obveznike koji se nalaze u okviru poreznog sustava, a visina poreza ili naknade može se odrediti na temelju različitih faktora kao što su prihod, dobit, imovina, transakcije i drugo. Sukladno tome ovo su neka od obilježja poreznih davanja (Jurković, 2002.):

- porezi su isključivo novčani prihod države;
- porezna davanja su obvezna za sve porezne obveznike koji se nalaze u okviru poreznog sustava. Porezne obveze proizlaze iz zakona i regulativa koje utvrđuje država te na temelju njih slijede sankcije za izbjegavanje plaćanje poreza;
- porezna davanja su često neizravna, što znači da se plaćaju na temelju određene aktivnosti, transakcije ili imovine. Primjeri neizravnih poreza uključuju porez na dodanu vrijednost (PDV), trošarine, carine i druge oblike indirektnih poreza gdje se očituje derivatnost poreza, odnosno država sama regulira materiju oporezivanja (Goreta, Peran i Vukušić, 2016.);
- porezi su nepovratni prihod države. Jednom plaćen utvrđeni iznos poreza, ostaje trajni prihod države kojim ona upravlja;

- porezna davanja mogu biti namjenska ili nenamjenska. Namjenski porezi namijenjeni su financiranju određenih javnih usluga ili projekata. Nenamjenski porezi se uplaćuju u opći proračun države i koriste se za pokrivanje različitih troškova i obveza. Iako porezni obveznici uplaćuju porez nije im dato pravo da za to isto plaćanje traže neku protuuslugu ili naknadu, već pravo da uživaju u javnim dobrima koji se financiraju iz poreza;
- porezna davanja su regulirana zakonima i propisima države. Porezne stope, osnovice, postupci prikupljanja i druge porezne odredbe utvrđuju se u skladu s poreznim zakonodavstvom;
- porezna davanja se prikupljaju putem administrativnih postupaka, kao što su prijava poreza, ispunjavanje poreznih obrazaca i uplata poreznih obveza. Državne porezne institucije nadziru prikupljanje poreza i provode inspekcije kako bi osigurale usklađenost s poreznim zakonima.

Porezna davanja mogu se razlikovati od države do države te ovise o specifičnostima poreznih sustava.

2.1. Vrste poreza i njegove karakteristike

U poreznom sustavu moguće je prepoznati različite vrste poreza, pri čemu svaki od njih posjeduje svoje jedinstvene karakteristike. Porezni sustav se sastoji od brojnih oblika poreza, koji se mogu klasificirati kao izravni ili neizravni porezni oblici (Šimurina i ostali, 2018.).

Izravni porezi su oni koje uplaćujemo osobno ili ih za nas uplaćuje poslodavac u državni proračun. **Neizravne poreze** ne snosi onaj tko ih uplaćuje u državni proračun, već ih najčešće prevaljuje na druge. Porezni obveznici neizravnih poreza kroz cijenu svojih dobara i usluga prevaljuju teret tih poreza na krajnjeg potrošača, tj. na građane. Najpoznatiji neizravni porez je porez na dodanu vrijednost (Ostrički, 2021.). Porez na dodanu vrijednost (PDV) je porez koji se naplaćuje na dodanu vrijednost proizvoda i usluga tijekom svake faze proizvodnje i distribucije. Obično se primjenjuje kao postotak na cijenu proizvoda ili usluge. PDV je prikupljen od krajnjih potrošača te ga plaćaju svi sudionici u lancu vrijednosti i stoga se uvrštava u neizravne proizvode odnosno porezni obveznik može ga prebaciti na ne krajnjeg potrošača. Obveznici poreza na dodanu vrijednost (PDV) su isključivo subjekti koji

su registrirani za obavljanje poduzetničke djelatnosti prema odredbama Zakona o porezu na dodanu vrijednost, a to su:

1. Svaka osoba koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost, bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti.
2. Svaka osoba koja povremeno isporučuje nova prijevozna sredstva.
3. Porezni obveznik koji nema sjedište, prebivalište, boravište ili poslovnu jedinicu na području Republike Hrvatske, ali obavlja isporuke dobara i usluga čije je mjesto oporezivanja u Republici Hrvatskoj.
4. Tijela državne vlasti, tijela državne uprave, tijela i jedinice lokalne i područne samouprave, komore te druga tijela s javnim ovlastima ako obavljaju gospodarsku ili drugu djelatnost.

Porez na dohodak je nametnut na prihode koje pojedinac ili poduzeće ostvari tijekom određenog razdoblja. Izvori prihoda proizlaze iz ostvarenih primanja dobivenih od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, posjeda imovine i imovinskih prava, kapitala te drugih primitaka. Koncept se primjenjuje na prihode kao što su plaće, honorari, dobit, kapitalni dobitak, imovina i ostali oblici dohotka. Porez na dohodak utvrđuje se i plaća za određeno razdoblje, obično za jednu kalendarsku godinu.

Porez na dobit odnosi se na: trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarskih procjenjivih koristi. To je porez na prihod koji preostaje nakon odbitka svih troškova i rashoda od ukupnih prihoda te spada u izravne poreze (Dojčić i ostali, 2023.).

Porez na imovinu je porez koji se plaća na vrijednost imovine koju posjeduje pojedinac ili poduzeće. To može uključivati nekretnine, vozila, plovila, zrakoplove i druge oblike imovine. Visina poreza na imovinu obično se temelji na procijenjenoj vrijednosti imovine (Kukić i Švaljek, 2012.).

Carina je porezna pristojba koja se naplaćuje na uvoz i izvoz roba. Carine se koriste za kontrolu trgovine, zaštitu domaće industrije, regulaciju tržišta i prikupljanje prihoda za državni proračun. Carinske stope mogu se razlikovati ovisno o vrsti robe i zemlji porijekla ili odredištu (Vukičević i Odošević, 2012.).

Trošarine su poseban oblik poreza, a odnose se na naftne derivate, duhanske proizvode, pivo, alkohol, bezalkoholna pića, automobile, trošarine kao posebna vrsta poreza na promet motornim vozilima, plovilima i zrakoplovima. Trošarine općenito služe za lakše ubiranje poreza tamo gdje je teško primjenjivo klasično ubiranje poreza, te predstavljaju izvrstan mehanizam za destimuliranje potrošnje određenih štetnih proizvoda (npr. alkoholna pića i cigarete). U Europskoj uniji postoje razlike u oporezivanju različitih proizvoda putem trošarina. Međutim, postoji zajednički pristup oporezivanju alkoholnih proizvoda i piva, duhanskih prerađevina i naftnih derivata u svim zemljama članicama. Cilj harmonizacije je postizanje usklađenosti u poreznim strukturama, iako i dalje postoje značajne razlike u stopama poreza (Arbutina, Kuliš i Pitarević, 2023.).

Svaka vrsta poreza ima svoje ciljeve, pravila prikupljanja i načine primjene koji se razlikuju od druge vrste poreza.

2.2. Ciljevi oporezivanja

Prema Mijatoviću oporezivanje ima nekoliko ciljeva i svrha koje države žele postići. Najvažnije od svega je financiranje javnih potreba. Jedan od glavnih ciljeva oporezivanja je prikupljanje sredstava za financiranje javnih potreba i usluga koje pruža država. Porezna davanja koriste se za financiranje infrastrukture, obrazovanja, zdravstva, sigurnosti, socijalnih programa i drugih javnih usluga koje su od koristi cijelom društvu (Mijatović, 2004.).

Stoga oporezivanje ima ulogu održavanja ravnoteže između prihoda i rashoda državnog proračuna. Porezna davanja pomažu u osiguravanju dostatnih prihoda za pokrivanje javnih troškova i smanjenje proračunskog deficita. Porezna politika također se koristi za postizanje ekonomske stabilnosti. Porezne mjere mogu se primijeniti kako bi se potaknula potrošnja, potaknuo gospodarski rast, smanjila nejednakost ili regulirala inflacija. U Republici Hrvatskoj porezni sustav nastoji ostati socijalno pravedan na način da se kroz progresivno oporezivanje, veći teret poreza stavlja na one s većim prihodima i bogatstvom, dok se manji teret stavlja na one s nižim prihodima. To može pomoći u smanjenju socijalne nejednakosti i pružanju socijalne zaštite najugroženijim skupinama.

Porezi se primjenjuju kako bi se suzbilo nepoželjno ponašanje, poput oporezivanja štetnih proizvoda ili usluga, ili kako bi se potaknula održivost i zaštita okoliša.

Vlada Republike Hrvatske često kombinira različite porezne politike kako bi postigla više ciljeva istovremeno. Ciljeve oporezivanja okvirno je moguće podijeliti na fiskalne i nefiskalne. Fiskalni ciljevi oporezivanja imaju zadaću namaknuti državi što je moguće više novca. Nefiskalni ciljevi oporezivanja služe provođenju raznih drugih politika od državnog interesa (ekonomske, socijalne, demografske, turističke, ekološke). Iako je prošlo stoljeće proteklo u znaku jačanja nefiskalnih ciljeva oporezivanja, ipak je glavni cilj oporezivanja fiskalne prirode (Mijatović, 2004.).

2.3. Zadaća porezne politike

Glavna zadaća porezne politike je donošenje strategija, propisa i mjera u vezi s oporezivanjem koje će omogućiti prikupljanje sredstava za financiranje javnih potreba, postizanje gospodarske stabilnosti, promicanje socijalne pravednosti i poticanje željenih ponašanja.

Zadaće porezne politike:

- prikupljanje prihoda. Porezna politika treba osigurati prikupljanje dovoljnih prihoda za financiranje javnih potreba, kao što su zdravstvo, obrazovanje, infrastruktura, sigurnost i socijalni programi. To uključuje određivanje poreznih stopa, osnovica, olakšica i pravila prikupljanja poreza (Cindori i Kuzelj, 2018.);
- pravedna raspodjela poreznog tereta. Porezna politika treba težiti pravednoj raspodjeli poreznog tereta među poreznim obveznicima. To može uključivati primjenu progresivnih poreznih stopa, gdje oni s većim prihodima plaćaju veći postotak poreza, kako bi se smanjila socijalna nejednakost (Cindori i Kuzelj, 2018.);
- poticanje gospodarskog rasta. Porezna politika može biti usmjerena na poticanje gospodarskog rasta i razvoja. To može uključivati snižavanje poreznih stopa za poduzeća kako bi se potaknula investicija i stvaranje radnih mjesta, te pružanje poreznih olakšica za inovacije, istraživanje i razvoj;
- regulacija tržišta. Porezna politika može imati ulogu u regulaciji tržišta i poticanju određenih politika. Primjerice, oporezivanje štetnih proizvoda poput alkohola, duhana ili nezdrave hrane može se koristiti za smanjenje potrošnje tih proizvoda i promicanje zdravijih opcija;

- ublažavanje negativnih vanjskih učinaka. Porezna politika može ciljati smanjenje negativnih vanjskih učinaka, poput onečišćenja okoliša. Porezne mjere poput oporezivanja emisija stakleničkih plinova ili pružanja poreznih olakšica za korištenje obnovljivih izvora energije mogu se koristiti za poticanje održivosti i zaštite okoliša;
- efikasnost i jednostavnost poreznog sustava. Porezna politika treba težiti stvaranju efikasnog i jednostavnog poreznog sustava. To uključuje smanjenje administrativnih troškova, smanjenje poreznih preklapanja i jasna pravila i propise koji su razumljivi za porezne obveznike (Bejaković, (2012).

Važno je napomenuti da su ove zadaće porezne politike međusobno povezane i često se moraju balansirati kako bi se postigao optimalan rezultat za društvo kao cjelinu (Cindori i Kuzelj, 2018.).

3. POREZNO OPTEREĆENJE GRAĐANA

Porezno opterećenje građana odnosi se na ukupni iznos poreza i doprinosa koje građani moraju platiti državi. Ono obuhvaća različite vrste poreza kao što su porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost (PDV), porez na imovinu, porez na promet, doprinose za socijalno osiguranje itd.

Visoko porezno opterećenje može imati različite utjecaje na građane i gospodarstvo. S jedne strane, visoki porezi mogu pružiti sredstva državi za financiranje javnih usluga poput zdravstva, obrazovanja, infrastrukture i socijalnih programa s druge strane, visoko porezno opterećenje može stvoriti financijski teret za građane, smanjiti njihov raspoloživ dohodak i potrošnju te smanjiti poticaj za rad, ulaganje i poduzetništvo. Također može imati negativan utjecaj na konkurentnost gospodarstva i privlačnost stranih investicija.

Prema pisanju B.Perkovića kupovanje u Hrvatskoj je najviše oporezivano u EU što znači da Hrvatska ima drugu najveću stopu PDV-a u EU te da je prema minimalno jednom kriteriju najoporezivanija država EU i druga najoporezivanija u Europi (Perković, 2023.). Prema trenutnim informacijama, stopa PDV-a u Hrvatskoj iznosi 25%, što je druga najviša stopa u Europskoj uniji, odmah iza Mađarske koja ima stopu od 27% ali porezno opterećenje je manje zbog nižih trošarina i drugih direktnih poreza.

Da bi se objedinili svi porezi i odgovorilo na pitanje koja zemlja je najviše porezno opterećena potrebno je sagledati udio poreza u godišnjem bruto društvenom proizvodu (BDP) prikazanih u Tablici 1. BDP mjeri monetarnu vrijednost svih proizvoda i usluga proizvedenih u jednoj zemlji tijekom godine. Prema podacima Eurostata za 2020. godinu, udio poreza na proizvode i usluge, PDV-a i trošarina u BDP-u Hrvatske iznosio je 18,54%, što je visok udio u usporedbi s drugim zemljama Europske unije (Europska komisija, 2022.).

Tablica 1. Porez na proizvode i usluge iskazani udjelom u BDP-u u zemljama Europske unije

POREZ NA PROIZVODE I USLUGE ISKAZANI UDJELOM U BDP-U	
Država	Postotak
Hrvatska	18,54%
Bugarska	14,82%
Danska	14,71%
Finska	14,43%
Grčka	14,41%
Mađarska	14,29%
Latvija	13,97%
Portugal	13,75%
Estonija	13,42%
Francuska	13,12%
Norveška	12,66%
Norveška	12,66%
Slovenija	12,56%
Italija	12,41%
Švedska	12,33%
Nizozemska	12,14%
Poljska	12,14%
Slovačka	12,00%
Austrija	11,70%
Belgija	11,45%
Litva	11,33%
Češka	10,68%
Španjolska	10,31%
Njemačka	10,23%
Rumunjska	10,10%
Irska	6,22%
Švicarska	5,28%

Izvor: Autor prema podacima Eurostata

Međutim, treba napomenuti da porezno opterećenje ne ovisi samo o stopi PDV-a, već o ukupnoj strukturi poreza u zemlji, uključujući i druge poreze i doprinose. Osim PDV-a, koji se direktno nadograđuje na cijenu trgovca, postoji i porez na potrošnju. Također, porezno opterećenje može se mijenjati tijekom vremena ovisno o poreznim reformama i promjenama u poreznoj politici.

Važno je postići ravnotežu između potreba države za prihodima i održavanja javnih usluga te održavanja poticajnog okruženja za gospodarski rast. Porezna politika često podliježe promjenama i prilagodbama kako bi se postigla ta ravnoteža. Također je važno provesti pravednu i transparentnu raspodjelu poreznog tereta među građanima kako bi se smanjile nejednakosti.

3.1. Porezni obveznik

Porezni obveznik je osoba ili entitet koji je zakonski dužan platiti porez državi ili lokalnoj vlasti. To može uključivati fizičke osobe (građane), pravne osobe (tvrtke, organizacije) i druge entitete koji su obvezni plaćati poreze prema zakonima i propisima države u kojoj se nalaze (Javorović, 2015).

Prema Općem poreznom zakonu porezni obveznik je svaka osoba koja je kao takva određena zakonom kojim se utvrđuje pojedina vrsta poreza.

Porezni obveznik može biti obvezan platiti različite vrste poreza, kao što su porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost (PDV), porez na imovinu, porez na promet, porez na nasljedstvo, porez na dobit od kapitala i druge vrste poreza koje propisuje porezni sustav određene zemlje (Javorović, 2015).

Obveza plaćanja poreza proizlazi iz poreznih zakona i propisa te se temelji na prihodima, dobiti ili drugim relevantnim čimbenicima koje određuje porezni sustav. Porezni obveznik je odgovoran za ispravno izračunavanje, prijavljivanje i plaćanje poreza u skladu s propisima. Porezni obveznici imaju zakonsku obvezu ispunjavati porezne propise, podnositi porezne prijave i plaćati poreze prema određenim stopama i pravilima.

Porezne vlasti mogu provoditi provjere i inspekcije kako bi osigurale pridržavanje poreznih propisa i utvrdile da li su porezni obveznici pravilno izvijestili o svojim prihodima i plaćali poreze.

Važno je da se porezni obveznici pridržavaju poreznih zakona i propisa te ispunjavaju svoje obveze u skladu s njima. Nenamjerno ili namjerno izbjegavanje plaćanja poreza može rezultirati financijskim kaznama, kamatama na neplaćene poreze ili drugim pravnim sankcijama.

Fizički porezni obveznici, kao što su građani, obično su dužni plaćati poreze kao što su porez na dohodak, porez na imovinu, porez na promet nekretnina i sl. Njihova porezna obveza ovisi o razini njihovih prihoda, imovinskom stanju i drugim relevantnim faktorima.

Prema Zakonu o porezu na dohodak rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište, a ujedno i fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema prebivalište ni uobičajeno boravište, a zaposlen je u državnoj službi Republike Hrvatske i po toj osnovi prima plaću. Nerezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj nema ni prebivalište ni uobičajeno boravište, a u Republici Hrvatskoj ostvaruje dohodak koji se oporezuje.

Pravni porezni obveznici, poput tvrtki, također su obvezni plaćati poreze kao što su porez na dobit, porez na dodanu vrijednost (PDV), porez na promet i drugi. Njihova porezna obveza može se razlikovati ovisno o djelatnosti, приходima, rashodima i drugim specifičnostima poslovanja.

Važno je napomenuti da se porezni sustavi i porezne obveze razlikuju od zemlje do zemlje te se mogu mijenjati tijekom vremena. Porezni obveznici trebaju biti upoznati s poreznim propisima i konzultirati stručnjake kako bi osigurali pravilno ispunjavanje svojih poreznih obveza.

3.2. Porezni klin u Republici Hrvatskoj

Porezni klin je izraz koji se koristi za opisivanje razlike između bruto plaće ili prihoda koje osoba prima i neto plaće ili prihoda koje osoba stvarno zadržava nakon plaćanja poreza i doprinosa. To je razlika između ukupnih troškova koje poslodavac ima za radnika (uključujući poreze i doprinose) i iznosa koji stvarno ide u džep radnika (Šeparović, (2009.).

Porezni klin u Republici Hrvatskoj odnosi se na razliku između bruto plaće koju poslodavac plaća za radnika i neto plaće koju radnik stvarno prima nakon što su oduzeti svi porezi i doprinosi. To znači da porezni klin predstavlja ukupan iznos poreza i doprinosa koji terete radnika i utječu na smanjenje njegove raspoložive plaće.

Visoki porezni klin može imati nekoliko utjecaja na radnike i gospodarstvo. To može smanjiti motivaciju za rad i poduzetništvo jer radnici vide veliki dio svog prihoda koji ide na poreze i doprinose. Također može utjecati na fleksibilnost tržišta rada jer visoki troškovi rada mogu otežati poslodavcima zapošljavanje novih radnika. Što je veće porezno

opterećenje, to ima veći negativni utjecaj na ponudu i potražnju radne snage. Porezi i doprinosi, stvaranjem klina između ukupnih troškova rada i neto plaće, smanjuju potražnju za radom i dovode do povećanja nezaposlenosti. Iako bi uvođenje oporezivanja rada na savršeno fleksibilnom tržištu rada imalo samo kvantitativni učinak na zaposlenost, u stvarnosti tržišta rada nisu savršeno fleksibilna zbog faktora kao što su radnički sindikati, zakonski minimalni iznosi plaća te postojanje elastičnih krivulja ponude rada ispod određene razine nadnice (Lowther, 2003.). Stoga, istraživanje koje su proveli Vodopivec i Dolenc naglašava da porezi i doprinosi, stvarajući klina između ukupnih troškova rada i neto plaće, smanjuju potražnju za radom i zapošljavanjem (osim u slučaju savršeno neelastične potražnje za radom) te povećavaju nezaposlenost (Dolenc i Vodopivec 2005.).

Porezni klin može biti značajan i može varirati ovisno o poreznom sustavu i stopama poreza i doprinosa u određenoj zemlji. Porezni sustav u Hrvatskoj temelji se na progresivnom modelu oporezivanja, gdje se stopa poreza povećava s povećanjem dohotka. Osim poreza na dohodak, radnici u Hrvatskoj također plaćaju doprinose za mirovinsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i druge doprinose (Deskar – Škrbić i Šimović 2015.). Porezni klin u Republici Hrvatskoj može biti prilično visok, posebno za one s višim primanjima. Visoka stopa poreza i doprinosa može rezultirati značajnim smanjenjem neto plaće u odnosu na bruto plaću.

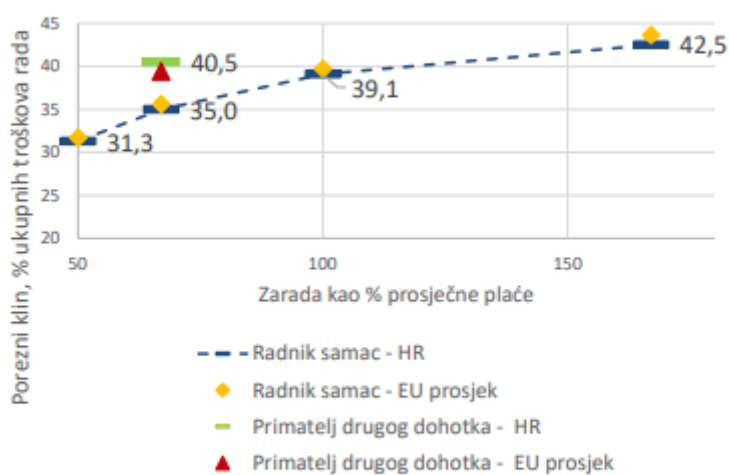
Vlada Republike Hrvatske povremeno mijenja porezne stope i pragove oporezivanja kako bi utjecala na porezni klin i promicala određene ciljeve, poput poticanja potrošnje ili povećanja razine oporezivanja viših prihoda. Visoko porezno opterećenje dohotka od rada često izaziva rasprave među sindikatima, poslodavcima i ekonomistima.

Ivica Urban iz Instituta za javne financije analizirao je koliki je bio prosječan porezni klina prema dobnim skupinama u razdoblju od 2014. do 2021. Analiza je objavljena u publikaciji Osvrti Instituta za javne financije te ona kaže kako je Prosječni porezni klin za cijelu populaciju zaposlenih osoba pao s 34,0% u 2014. na 29,8% u 2021., odnosno za 4,2 postotna boda. Najveći pad poreznog klina ostvaren je u skupinama od 18 do 25 godina (7,0 postotnih bodova) i između 26 i 30 godina (7,7 postotnih bodova). Razlog tome su smanjenje ukupne stope doprinosa na plaću sa 17,2% na 16,5% i uvođenje olakšice za mlade osobe (Urban 2022.).

Trend smanjenja poreznog klina nažalost uslijed energetske krize nije se nastavio te je prema Izvješću za Hrvatsku za 2023. pred Europskom komisijom, porezni klin za dohodak od rada u 2022. bio sličan prosjeku EU-a za samce i za primatelje drugog dohotka koji su primali 67% prosječne plaće, čiji bračni drugovi zarađuju prosječnu plaću.

Grafikon 1 Porezni klin za radnike samce i primatelja drugog dohotka 2022.

Grafikon A19.2.: Porezni klin za radnike samce i primatelje drugog dohotka, % ukupnih troškova rada, 2022.

Porezni klin za primatelje drugog dohotka pretpostavlja da osoba koja ostvaruje prvi dohodak prima 100 % prosječne plaće i da nema djece.

Izvor: Europska komisija

Iako porezni sustav u Hrvatskoj ima sličan porezni klin kao i u drugim zemljama Europske unije, sustav poreznih olakšica nije toliko učinkovit u smanjenju dohodovnih nejednakosti kao u nekim drugim zemljama EU to pokazuje Ginijev koeficijent gdje je vidljiva nejednakost raspodjele dohotka što znači da niži koeficijent ukazuje na manju nejednakost (Europska komisija 2023).

Pitanje poreznog opterećenja često je predmet rasprave, a sindikati, poslodavci i mnogi ekonomisti već dvadesetak godina ističu da je udio doprinosa i poreza na dohodak u ukupnom trošku rada previsok. U tom kontekstu, koncept "poreznog klina" postaje najčešće korištena mjera poreznog opterećenja dohotka od rada. Kada se isplaćuje plaća zaposleniku, ona uključuje plaćanje različitih obveznih davanja koja istovremeno smanjuju neto plaću zaposlenika i povećavaju ukupni trošak za poslodavca.

Analiza Instituta za javne financije (IJF) je pokazala da je "porezni klin" za ukupnu populaciju zaposlenih osoba smanjen za 4,2 postotna boda u razdoblju od 2014. do 2021. Međutim, značajno veće smanjenje ovog poreznog opterećenja zabilježeno je među mladim osobama, posebno zbog olakšica koje su uvedene za osobe do 30 godina u sustavima obveznih doprinosa i poreza na dohodak (Institut za javne financije 2022.).

Tablica 2 Porezni pokazatelji za Hrvatsku i EU-27 kroz četverogodišnje razdoblje

	Hrvatska					EU-27				
	2010.	2019.	2020.	2021.	2022.	2010.	2019.	2020.	2021.	2022.
Porezna struktura	Ukupni porezi (uključujući obvezne stvarne socijalne doprinose) (% BDP-a)	35,6	37,3	36,6	35,6	37,9	39,9	40,0	40,6	
	Porezi na rad (% BDP-a)	15,1	13,4	13,8	12,8	20,0	20,7	21,3	20,9	
	Porezi na potrošnju (% BDP-a)	16,8	19,1	18,1	18,6	10,8	11,1	10,7	11,2	
	Porezi na kapital (% BDP-a)	3,7	4,8	4,7	4,3	7,1	8,1	8,0	8,5	
	Ukupni porezi na imovinu (% BDP-a)	1,0	1,1	1,1	1,0	1,9	2,2	2,2	2,2	
	Periodični porezi na nepokretnu imovinu (% BDP-a)	0,6	0,7	0,7	0,6	1,1	1,2	1,2	1,1	
	Porezi za zaštitu okoliša, % BDP-a	3,0	3,4	3,3	3,1	2,4	2,4	2,2	2,2	
Progresivnost i pravednost	Porezni klin pri 50 % prosječne plaće (samci) (*)	31,3	31,3	31,3	31,3	33,9	32,3	31,9	32,1	31,7
	Porezni klin pri 100 % prosječne plaće (samci) (*)	39,8	39,7	38,7	39,1	41,0	40,1	39,9	39,6	39,7
	Porez na dobit - prosječne efektivne porezne stope (1) (*)	16,5	16,5	16,5			19,5	19,4	19,1	
	Razlika u Ginijevom koeficijentu prije i poslije poreza i socijalnih transfera (iz socijalnih transfera isključene su mirovine) (2) (*)	9,2	7,3	6,5	6,8	8,6	7,7	8,1	7,8	
Porezna uprava i disciplina	Nepodmireni porezni dugovi: ukupni porezni dug na kraju godine (uključujući dug koji se smatra nenaplativim) / ukupni prihodi (u %) (*)	15,5	15,4				31,6	40,7		
	Jaz PDV-a (% ukupne porezne obveze PDV-a, VTTL)	0,9	6,9				11,0	9,1		

Izvor: Europska komisija, OECD

Smanjenje poreznog klina je cilj svake porezne politike kako bi se potaknulo zapošljavanje, potrošnja i gospodarski rast. Smanjenje poreznog klina može se postići kroz smanjenje poreznih stopa, povećanje osobnih odbitaka ili poreznih olakšica, ili kroz reforme doprinosa za socijalnu sigurnost. Ovakve mjere mogu poboljšati poticaj za rad, smanjiti troškove poslovanja i potaknuti gospodarski rast.

3.3. Pravičnost u oporezivanju

Pravičnost u oporezivanju je važan koncept u dizajniranju poreznog sustava i odnosi se na ideju da porezi trebaju biti pravično raspoređeni među poreznim obveznicima. Pojam pravednosti poreza izaziva različite stavove među poreznim obveznicima. Mnogi smatraju da osobe sličnog dohotka ili imovine plaćaju manji porez od njih, što može dovesti do nezadovoljstva među poreznim obveznicima. Stoga se općenito slažu da porezi trebaju biti pravedniji. Međutim, postoji mnogo nesporazuma o tome što pravednost zapravo znači.

Pitanje raspodjele tereta poreza među poreznim obveznicima i toga tko treba platiti više ili manje poreza predstavlja izazov. Obično se spominju dva kriterija za procjenu pravednosti: kriterij koristi i kriterij mogućnosti plaćanja (Kesner-škreb 2002.).

Primjerice, porezi na benzin, koji se uglavnom koriste za održavanje cesta, primjenjuju se prema tom kriteriju. Što se više koristi javnih usluga ostvaruje, poput vožnje automobilom koja oštećuje ceste, to se više poreza na benzin treba platiti. Većina ljudi smatra da je takav porez pravedan. Međutim, primjena kriterija koristi na plaćanje poreza za javne usluge kao što su obrazovanje ili zdravstvo izaziva izazove. Osobe koje koriste više javnih usluga, poput liječničkih usluga u javnom zdravstvu ili javnih škola, trebale bi platiti više poreza. Međutim, najveći korisnici takvih usluga obično su siromašni građani koji ne mogu platiti visoke poreze za te usluge. S druge strane, bogatiji građani imaju dovoljno sredstava da koriste privatne usluge u području zdravstva i obrazovanja, pa bi prema tom kriteriju trebali plaćati manje poreza za javne usluge. Međutim, takav porez, koji više opterećuje siromašne, a manje bogate, često se smatra nepravednim. Stoga je teško primijeniti kriterij koristi u praksi jer bi siromašni morali plaćati visoke poreze. Zbog toga se takve javne usluge često financiraju iz općih poreznih prihoda, a ne izravnim pristojbama povezanim s korištenjem tih usluga.

Drugi kriterij pravednosti poreza naziva se kriterijem mogućnosti plaćanja i podrazumijeva da porezni obveznici plaćaju porez prema svojim financijskim mogućnostima. Taj kriterij može se primijeniti na dva načina: horizontalnu i vodoravnu pravednost (Blažić, Šimović i Štambuk, 2015).

- Horizontalna pravičnost odnosi se na ideju da slični porezni obveznici trebaju biti tretirani na sličan način. To znači da porezni sustav treba biti osmišljen tako da porezna opterećenja budu ravnomjerno raspoređena među poreznim obveznicima sličnih karakteristika, kao što su dohodak, imovina ili potrošnja.
- Vertikalna pravičnost odnosi se na ideju da porezni sustav treba uzeti u obzir razlike u dohotku ili bogatstvu među poreznim obveznicima. Prema principu vertikalne pravičnosti, porezni sustav može uključivati progresivne stope oporezivanja, što znači da oni s većim dohotkom ili bogatstvom plaćaju veći udio poreza u odnosu na one s nižim dohotkom ili bogatstvom. Ovaj pristup ima cilj smanjiti nejednakost i osigurati da oni s većim prihodima plaćaju veći udio poreza.

Pravičnost u oporezivanju također može biti povezana s konceptom efikasnosti. Porezni sustav treba biti dizajniran na način da minimizira porezna opterećenja koja mogu imati negativne posljedice na gospodarski rast, poticanje rada, ulaganja i inovacija. Efikasan porezni sustav trebao bi izbjegavati nepotrebnu administrativnu složenost i porezna opterećenja koja mogu negativno utjecati na poslovno okruženje i konkurentnost (Babić Z 2006.).

Važno je napomenuti da pravičnost u oporezivanju može biti subjektivna i različito tumačena ovisno o političkim, socijalnim i ekonomskim uvjetima u društvu. Postizanje savršene ravnoteže između pravičnosti i ekonomskih ciljeva može biti izazovno, te je stoga potrebno voditi računa o različitim perspektivama i potrebama društva prilikom oblikovanja poreznih politika.

Razumijevanje pravičnosti oporezivanja zahtijeva sveobuhvatnu analizu poreznog sustava i njegovog utjecaja na građane i gospodarstvo. Porezna politika i raspodjela poreznog tereta često su predmet rasprave i promjena kako bi se postigao pravičan i održiv porezni sustav.

Iz toga proizlazi da porezni sustav Republike Hrvatske treba biti temeljen na načelima jednakosti, pravednosti i socijalne pravde. Ustav Republike Hrvatske stavlja naglasak na socijalna načela poreznog sustava i obvezu svih građana da doprinose javnim izdacima prema svojim gospodarskim mogućnostima. U skladu s time, prilikom tumačenja poreznog prava mora se „ostvarivati zahtjev da se ukupno porezno opterećenje između poreznih obveznika raspodijeli sukladno određenom standardu ili kriteriju, poput načela oporezivanja sukladno gospodarskoj snazi ili sposobnosti za plaćanje (Gadžo, 2020.).

Načelo oporezivanja sukladno gospodarskoj snazi ili sposobnosti za plaćanje, koje se često naziva i načelo vertikalne pravednosti, naglašava da porezno opterećenje treba biti pravično raspoređeno među poreznim obveznicima. To znači da oni s većim gospodarskim kapacitetom ili većim prihodima trebaju doprinijeti više u poreznom sustavu.

Uz to, Ustav Republike Hrvatske naglašava načela jednakosti i pravednosti u poreznom sustavu, kako horizontalne pravednosti koja se odnosi na jednaku poreznu obradu sličnih poreznih obveznika, tako i deklaratorne pravednosti koja se ogleda u drugim odredbama članka 51. Ove odredbe i načela u ustavu ukazuju na predanost socijalnoj državi i načelu socijalne pravde. Socijalna pravda podrazumijeva pravičnu raspodjelu tereta poreznog sustava i osiguravanje socijalne zaštite za građane s manjim gospodarskim mogućnostima.

Sve ove smjernice ukazuju na potrebu za dizajniranjem poreznog sustava koji je pravedan, jednak prema svim poreznim obveznicima i koji doprinosi socijalnoj ravnoteži i pravdi u društvu. Prema navedenom iz rada Kuzelja, Jerkovića i Perić da se zaključiti da je uloga poreza na dohodak ublažavanje regresivnih učinaka neizravnih poreza te da je zadaća poreza na dohodak osim pored ostvarivanje fiskalnih ciljeva nametnuti i drugi ciljevi prije svega socijalne naravi kroz porezno načelo pravednosti (Kuzelj, Jerković i Perić, 2022).

Međutim, PDV, na kojem se bazira porezni sustav i koji je glavni izvor financiranja države, socijalno je neosjetljiv porez. PDV se naplaćuje na finalnu potrošnju, stoga će ga više plaćati oni koji veći dio svog dohotka troše na potrošnju, dok će bogatiji koji više štede ili ulažu u imovinu plaćati manji udio PDV-a u odnosu na svoj ukupni dohodak.

To znači da PDV može imati veći utjecaj na siromašnije slojeve društva koji troše veći dio svojeg dohotka na osnovne potrebe i potrošnju, dok bogatiji imaju veću mogućnost da dio svog dohotka usmjere prema štednji ili investicijama koje nisu obuhvaćene PDV-om.

Važno je napomenuti da je PDV jedan od glavnih izvora financiranja države i da se temelji na principu oporezivanja potrošnje. Iako PDV može biti socijalno neosjetljiv, drugi porezni oblici kao što su porezi na dohodak od rada ili porezi na imovinu mogu imati veći utjecaj na progresivnost i socijalnu pravednost poreznog sustava.

Međutim, porez na imovinu u Hrvatskoj je slabo razvijen odnosno prema pisanju Poslovnog dnevnika dio prihoda od poreza na bogatstvo i dohodak iznosi samo 5,6 posto BDP-a dok se EU od oporezivanja bogatstva i dohotka skupi 13 do 14 posto BDP-a (HINA 2022.).

Oporezivanje imovine može pridonijeti ravnoteži u poreznom sustavu tako da se veći fokus stavi na bogatije pojedince i kućanstva koja posjeduju vrijednu imovinu. Ovo se smatra pravednim pristupom jer se osobe s vrijednijom imovinom percipiraju kao sposobnije da podnesu veći porezni teret u usporedbi s onima koji posjeduju manje vrijednu imovinu.

Oporezivanje imovine, iako čini relativno mali udio u suvremenim poreznim sustavima, i dalje predstavlja značajan izvor financiranja nižih razina vlasti. Oporeziva imovina obično se odnosi na nekretnine, u smislu posjedovanja i prometa, iako je sam pojam širi te se može obuhvaćati razne izvore oporezivanja. Financijski problemi u lokalnim i nacionalnim proračunima u Hrvatskoj potaknuli su rasprave o uvođenju novih poreza, uključujući i porez na imovinu (Kordić i Podborkić 2010.).

Uvođenje poreza na imovinu ili povećanje poreza na imovinu treba pažljivo razmotriti, uzimajući u obzir ekonomske, socijalne i pravne čimbenike. Također je važno osigurati pravično vrednovanje imovine i primjenu pravednih stopa poreza kako bi se izbjegle nepravilnosti i izbjeglo opterećenje građana s nižim primanjima. Sustav oporezivanja imovine trebao bi biti transparentan, učinkovit i pravedan, te bi trebao pridonijeti postizanju ravnoteže i pravednosti u poreznom sustavu Hrvatske, a s obzirom da se u Hrvatskoj slabo oporezuje, glavninu tereta održavanja državnih financija preuzimaju potrošnja i rad.

4. ENERGETSKA KRIZA

Kriza energetskeg tržišta koja je započela 2021. godine kao posljedica COVID 19 virusa imala je značajan utjecaj na situaciju u Europi, a posebno se pogoršala s početkom rata u Ukrajini i uvođenjem sankcija prema Rusiji (N.D. 2022). Iako Hrvatska nije izravno pogođena ratom u Ukrajini energetska kriza koja proizlazi iz tog sukoba ima određene posljedice na globalno tržište energije te tako i na tržište energenata u Hrvatskoj.

Energetska kriza je stanje u kojem se javlja značajan nedostatak ili ograničena dostupnost energije u društvu. To može biti uzrokovano različitim faktorima, uključujući poremećaje u opskrbi energijom, visoke cijene energenata, političke sukobe, prirodne katastrofe ili strukturne probleme u energetske sektoru.

Energetska kriza ima ozbiljne posljedice na gospodarstvo, društvo i svakodnevni život ljudi. Nedostatak energije može ograničiti proizvodnju i industrijske aktivnosti, povećati troškove prijevoza i energije za kućanstva i poduzeća, smanjiti kvalitetu života, izazvati inflaciju i dovesti do gubitka radnih mjesta. Uz to, energetska kriza može imati i ozbiljne ekološke posljedice, jer povećana potražnja za alternativnim izvorima energije može dovesti do veće emisije stakleničkih plinova i negativnog utjecaja na okoliš.

Iako energetska kriza ima više negativnih učinaka od pozitivnih, kako piše Nacional.hr zbog energetske krize, Hrvatska će potaknuta kriznim vremenima početi proizvoditi 40% plina za vlastite potrebe i samim time potaknuti uspavanu industriju proizvodnje i distribuciju prirodnog plina (Carić Herceg 2022.). Kriza energetskeg tržišta ukazuje na važnost diversifikacije izvora energije i smanjenja ovisnosti o određenim dobavljačima. Sankcije prema Rusiji dovele su do prekida opskrbe plinom iz tog izvora, što je izazvalo nestabilnost na tržištu i rast cijena. Kako bi se ublažili takvi utjecaji, Europska unija i države članice trebaju ulagati u razvoj obnovljivih izvora energije, povećati energetske učinkovitost i poticati diversifikaciju izvora opskrbe.

4.1. Utjecaj energetske krize na inflaciju

Energetska kriza ima značajan utjecaj na inflaciju, odnosno opći rast cijena dobara i usluga. Rast cijena energije, kao posljedica energetske krize ili drugih faktora kao što su porezne politike, promjene na globalnom tržištu nafte i plina te smanjenje ponude ili povećanje potražnje za energentima, rezultira povećanjem troškova proizvodnje i transporta, što

uzrokuje visoke cijene krajnjih proizvoda i usluga. Također porast cijena hrane ima direktan utjecaj na potrošačku košaricu koji povećava ukupnu inflaciju (Krznar 2011.).

Važno je napomenuti da su inflacijske stope rezultat kombinacije različitih faktora, a ne samo cijena energije i hrane. Ostali čimbenici kao što su monetarna politika, tržišna konkurencija, promjene u poreznim politikama i promjene u troškovima rada također utječu na inflaciju. Vrlo često percepcija inflacije ima za posljedicu različita ponašanja potrošača ali i poduzeća te ona posljedično mogu dovesti do značajnih promjena na tržištu te utjecati na rast cijena (Fioretti, Kotarac i Kunovac 2021.).

Vladine institucije i monetarne vlasti obično prate inflaciju i poduzimaju odgovarajuće mjere kako bi održale stabilnost cijena i kontrolirale inflacijske pritiske. Zemlje koje se nalaze u Europskoj uniji svakako se trebaju držati uputa i studija od MMF-a, ESB-a, EGSO-a i dr. koji u svojim studijama i preporukama daju jasne upute za prevladavanje krize (Europski gospodarski i socijalni odbor 2023.). Nositelji monetarne politike, kao što su centralne banke, pažljivo prate percepciju inflacije i očekivanja gospodarskih subjekata. Ako se očekuje visoka inflacija, centralna banka može poduzeti mjere za suzbijanje inflacije, kao što su povećanje kamatnih stopa ili smanjenje likvidnosti u financijskom sustavu. S druge strane, ako su očekivanja o inflaciji niska ili stabilna, centralna banka može donijeti odluke koje potiču gospodarski rast i zapošljavanje.

Važno je napomenuti da utjecaj energetske krize na inflaciju ovisi o mnogim čimbenicima, uključujući trajanje krize, razinu energetske ovisnosti, sposobnost zamjene energetskih izvora i političke mjere koje se poduzimaju kako bi se ublažile posljedice. Također treba uzeti u obzir i druge faktore koji mogu utjecati na inflaciju, kao što su monetarna politika, troškovi rada i opća gospodarska klima.

4.2. Ublažavanje efekata energetske krize

Ublažavanje efekata energetske krize može uključivati niz mjera koje imaju za cilj stabiliziranje opskrbe energijom, smanjenje troškova i održavanje normalnog funkcioniranja gospodarstva. Rješavanje energetske krize zahtijeva sveobuhvatan pristup koji uključuje diversifikaciju izvora energije, poboljšanje energetske učinkovitosti, ulaganje u obnovljive izvore energije, promjene u energetske politikama i suradnju između država i sektora. Cilj je osigurati stabilnost, održivost i sigurnost energetske opskrbe kako bi se smanjile posljedice energetske krize i osigurala održiva energetska budućnost što zahtjeva

intervenciju vlade i poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se ublažili učinci energetske krize i osigurala stabilnost energetske opskrbe. Europska komisija od početka energetske krize koja je zahvatila sve zemlje Europske unije nastoji naći rješenje problema rasta inflacije. Kao odgovor na poteškoće i poremećaje na globalnom energetsom tržištu uzrokovane ruskom invazijom na Ukrajinu Europska komisija provodi plan REPowerEU. Pokrenut u svibnju 2022. godine (Europska komisija 2022.). U skladu s time vlade mogu poduzeti sljedeće mjere:

- diversifikaciju izvora energije: promicanje korištenja različitih izvora energije, kao što su obnovljivi izvori energije, nuklearna energija i plin, može smanjiti ovisnost o jednom izvoru i povećati sigurnost opskrbe;
- poticanje energetske učinkovitosti u industriji, kućanstvima i prijevozu može smanjiti potražnju za energijom i smanjiti ovisnost o uvozu energije;
- održati stabilnost cijena energije intervencijom na tržištu. To može uključivati reguliranje cijena, subvencije za energetske potrebe najsiromašnijih slojeva društva ili poticanje konkurencije na energetsom tržištu;
- regulirati dugoročne energetske planove i strategije kako bi osigurale održivost i sigurnost energetske opskrbe. To uključuje procjenu potreba za energijom, predviđanje buduće potražnje i razvoj infrastrukture;
- međunarodnom suradnjom osigurati stabilnost i sigurnost energetske opskrbe.

Ove mjere mogu se prilagođavati specifičnim potrebama i uvjetima svake zemlje tijekom energetske krize. Važno je da vlade imaju fleksibilnost i sposobnost prilagodbe kako bi se suočile s izazovima koje donosi energetska kriza i osigurale održivost energetskog sektora. Suradnja između vlade, industrije, istraživačkih institucija i ostalih građana ključna je za uspješno suočavanje s energetske izazovima i ublažavanje njihovih negativnih utjecaja.

4.3. Fiskalna politika u vrijeme financijske krize

Fiskalna politika je ključni alat koji vlade koriste za upravljanje ekonomijom, uključujući vrijeme financijske krize. Fiskalna politika ima nekoliko ciljeva, uključujući održavanje fiskalne discipline, podršku gospodarskom rastu i zapošljavanju, ravnotežu proračuna i pravednu raspodjelu dohotka. Opći lijek primjenjiv u razdobljima recesije uključuje korištenje ekspanzivne monetarne i fiskalne politike. Ovime se cilja na povećanje ukupne

potrošnje i stimuliranje gospodarske aktivnosti. Ekspanzivna monetarna politika provodi se putem različitih instrumenata središnje banke, prije svega putem smanjenja obveznih rezervi, a također i kroz druge mjere koje omogućuju povećanje ukupne količine novca u gospodarstvu kako bi se poboljšala likvidnost. S druge strane, fiskalna politika se primjenjuje na razini države i podrazumijeva povećanje javnih izdataka kako bi se potaknula proizvodnja i gospodarski rast unutar zemlje. Ovakav koordinirani pristup osigurava stabilizaciju ekonomije tijekom recesijskih razdoblja te pomaže u jačanju ekonomske aktivnosti i oporavku zemlje (Kumalić 2011.). Vlade koriste fiskalne instrumente poput oreza, javne potrošnje, subvencija i izdataka za infrastrukturne projekte kako bi postigle svoje ciljeve. Fiskalna politika ima veliki utjecaj na agregatnu potražnju, potrošnju, investicije i ravnotežu u gospodarstvu. Tijekom financijske krize, fiskalna politika obično ima sljedeće ciljeve (Europski revizorski sud 2020.):

- poticanje gospodarskog rasta. Financijske krize obično dovode do smanjenja gospodarske aktivnosti i recesije. Fiskalna politika se može koristiti za poticanje gospodarskog rasta putem povećanja javnih rashoda, posebno ulaganja u infrastrukturu i programe poticanja zapošljavanja. To može pomoći u poticanju potrošnje, povećanju investicija i oživljavanju gospodarstva;
- stabilizaciju financijskog sustava. Financijska kriza često uzrokuje probleme u financijskom sektoru, poput bankovnih kriza i nelikvidnosti. Fiskalna politika se može koristiti za pružanje potpore financijskom sektoru putem financijskih injekcija, nacionalizacija banaka ili drugih mjera za stabilizaciju financijskog sustava (Andrijić 2021.);
- održavanje fiskalne održivosti. Tijekom financijske krize, javni prihodi često padaju zbog smanjene porezne baze i povećanih troškova socijalnih programa. Istovremeno, povećavaju se pritisci na proračun zbog potrebe za povećanjem javnih rashoda za poticanje gospodarstva. Upravljanje fiskalnom održivošću postaje izazovno. Vlade moraju donijeti odluke o proračunskim prioritetima, racionalizirati troškove, optimizirati porezne prihode i upravljati javnim dugom kako bi održale stabilnost i povratile fiskalnu ravnotežu nakon krize (Europska komisija, 2023.);
- osigurati socijalnu zaštitu. Tijekom financijske krize, mnogi građani mogu biti pogođeni gubitkom radnih mjesta, padom prihoda i teškom ekonomskom situacijom. Fiskalna politika se može koristiti za pružanje socijalne zaštite i podrške

najugroženijim skupinama kroz programe socijalnih davanja, subvencije za nezaposlene ili druge oblike potpora (European court of auditors, Review 06/2020);

- povećati javnu potrošnju. Vlade često povećavaju javnu potrošnju kako bi potaknule gospodarsku aktivnost. To može uključivati ulaganja u infrastrukturu, zdravstvo, obrazovanje i druge sektore. Povećanje javne potrošnje može potaknuti potražnju, stvaranje radnih mjesta i potaknuti rast gospodarstva;
- smanjenje poreza. Vlade mogu smanjiti porezne stope ili uvesti privremene olakšice kako bi potaknule potrošnju i potaknule poduzeća da investiraju;
- potpora radnicima i nezaposlenima. Vlade mogu pružiti financijsku pomoć i potporu radnicima koji su izgubili posao ili su suočeni s financijskim teškoćama. To može uključivati programe za nezaposlene, subvencije za zadržavanje radnih mjesta ili poticaje za obuku i prekvalifikaciju;
- davati potpora financijskom sektoru. Tijekom financijske krize, vlade često interveniraju kako bi stabilizirale financijski sektor i spriječile daljnje širenje krize. To može uključivati pomoć bankama i drugim financijskim institucijama, uključujući injekcije kapitala, jamstva ili osiguranje depozita.

Trenutno se provodi implementacija financijskog odgovora EU-a na gospodarsku krizu. Ova intervencija ima potencijal jačanja uloge institucija EU-a u upravljanju gospodarskim oporavkom unutar Europske unije. Stvaranje novih privremenih fondova poput SURE-a i NGEU-a pruža mogućnost za razmatranje trajnog poboljšanja proračunske sposobnosti EU-a kako bi se bolje reagiralo na velike gospodarske šokove te ublažile nastale ekonomske razlike među državama članicama. Ovaj dodatni oblik financiranja također predstavlja značajnu priliku za promicanje prioriteta EU-a kao što su održivi razvoj i digitalizacija, pod uvjetom da se radnje pažljivo i temeljito osmisle i prate unutar okvira (European court of auditors, Review 06/2020).

Važno je napomenuti da su mjere fiskalne politike tijekom financijske krize kontekstualne i ovise o specifičnostima svake zemlje, veličini krize, dostupnim resursima i drugim čimbenicima. Također, koordinacija s monetarnom politikom i drugim ekonomskim politikama može biti ključna za postizanje učinkovitog odgovora na financijsku krizu (Vlada RH, 2009.).

5. USPOREDBA POREZNOG OPTEREĆENJA GRAĐANA PRIJE I NAKON KRIZE

Općenito, usporedba poreznog opterećenja građana prije i nakon financijske krize može varirati ovisno o konkretnim mjerama koje su poduzete tijekom krize i ekonomskim uvjetima koji su prevladavali nakon nje. U cilju olakšavanja takve usporedbe, analizirat će se podaci i porezne reforme za 2018. godinu, koja predstavlja razdoblje prije pandemije COVID-19 i energetske krize, te referentnu 2023. godinu prije stupanja na snagu nove porezne reforme planirane za 2024. godinu.

Prema podacima za 2018. godinu, porezno opterećenje građana u Hrvatskoj bilo je relativno visoko. Ukupna stopa poreznog opterećenja odnosi se na udio bruto dohotka koji se plaća kao porez na dohodak i doprinose za socijalno osiguranje. Prema izvješću Europske komisije, stopa poreznog opterećenja građana u Hrvatskoj iznosila je 40,4% u 2018. godini. To znači da je oko 40,4% bruto dohotka građana bilo plaćeno kao porez na dohodak i doprinosi za socijalno osiguranje (Europska komisija, 2018.). Hrvatski porezni sustav u velikoj se mjeri oslanja na neizravne poreze. U Hrvatskoj su prihodi od neizravnih poreza (19,7 %), iskazani kao udio u BDP-u, tri puta veći od prihoda od izravnih poreza (6 %) te su znatno iznad prosjeka EU-a (13,6 %), ali i iznad prosjeka drugih zemalja. Prema izvješću “The Tax Burden of Typical Workers in the EU 28” na 1 euro neto dohotka zaposlenika, poslodavci u Hrvatskoj su plaćali 65 centi, isto kao i u Sloveniji. Po poreznom opterećenju ispodprosječnih plaća (67% bruto plaće od 4.858 HRK) porezni klin u Hrvatskoj je bio najniži i iznosi je 32%, dok je kod oporezivanja prosječnih plaća, porezni klin iznosi 38% i time se Hrvatska nalazi pri dnu tablice usporednih deset zemalja. Kod najviših plaća (bruto plaća od 21.754 HRK), Hrvatska se po poreznom opterećenju nalazila pri vrhu što je prikazano u Tablici 3. (Marić, 2018.)

Tablica 3 Usporedba poreznog klina Hrvatske i EU 10

porezni klin	67%	porezni klin	167%
Hungary	46,2	Slovenia	46,4
Latvia	41,9	Hungary	46,2
Czech R.	40,8	Czech R.	45,5
Slovenia	40,0	Slovakia	43,5
Slovakia	39,2	Latvia	43,5
Lithuania	39,2	Croatia* izmjene '17.	42,7
EU10	35,4	Lithuania	42,0
Romania	38,3	EU10	38,9
Estonia	37,9	Estonia	39,9
Poland	35,0	Romania	39,6
Bulgaria	33,6	Poland	36,2
Croatia*izmjene '17.	32,1	Bulgaria	33,6
porezni klin	100%	porezni klin	300%
Hungary	46,2	Slovenia	53,1
Czech R.	43,4	Hungary	51,1
Slovenia	42,9	Czech R.	46,5
Latvia	42,9	Croatia*_pd izmjene '17.	45,8
Slovakia	41,6	EU10	38,6
Lithuania	41,1	Slovakia	42,9
EU10	36,4	Estonia	42,0
Romania	39,3	Poland	37,1
Estonia	39,0	Bulgaria	
Croatia*izmjene '17.	38,0	Romania	
Poland	35,6	Lithuania	
Bulgaria	33,6	Latvia	

Ministarstvo financija

Izvor: Kakav porezni sustav trebamo? Ministar financija Dr.sc. Zdravko Marić

Prije energetske krize, porezno opterećenje građana u Republici Hrvatskoj bilo je relativno visoko. Visoka porezna stopa na dohodak, doprinosi za socijalno osiguranje i PDV (porez na dodanu vrijednost) predstavljali su značajan teret za građane. Ovisno o razini dohotka, građani su morali izdvajati značajan dio svojih prihoda za plaćanje poreza i doprinosa. Porezna reforma u Hrvatskoj provedena je 2018. godine s ciljem pojednostavljenja poreznog

sustava, smanjenja poreznog opterećenja za građane i poticanja gospodarskog rasta. Glavne promjene uključivale su smanjenje poreznih stopa, povećanje neoporezivog dijela dohotka, pojednostavljenje administrativnih postupaka i uvođenje određenih poreznih olakšica. Navedene promjene po godinama vidljive su u Tablici 4.

Tablica 4 Utvrđivanja bruto neto minimalne plaće i utvrđivanje osobnog odbitka

Prikaz bruto/neto plaće, utvrđivanje osnovnog osobnog odbitka													
godina	minimalna bruto plaća	minimalna neto plaća	osnovni osobni odbitak	uzdržavani članovi		Prvo uzdržavano dijete		drugo uzdržavano		stope poreza na dohodak			
				koeficijent	mjesečni iznos u	koeficijent	mjesečni iznos	koeficijent	mjesečni iznos	porezne stope	porezni razredi - mjesečno	porezne stope	porezni razredi - mjesečno
2018.	3.439,80 kn	2.751,84 kn	3.800,00 kn	0,7	1.750,00 kn	0,7	1.750,00 kn	1	2.500,00 kn	24%	do 17.500,00 kn	36%	iznad 17.500,00 kn
2019.	3.750,00 kn	3.000,00 kn	3.800,00 kn	0,7	1.750,00 kn	0,7	1.750,00 kn	1	2.500,00 kn	20%	do 30.000,00 kn	30%	iznad 30.000,00 kn
2020.	4.062,51 kn	3.250,01 kn	4.000,00	0,7	1.750,00 kn	0,7	1.750,00 kn	1	2.500,00 kn	20%	do 30.000,00 kn	30%	iznad 30.000,00 kn
2021.	4.250,00 kn	4.250,00 kn	4.000,00	0,7	1.750,00 kn	0,7	1.750,00 kn	1	2.500,00 kn	20%	do 30.000,00 kn	30%	iznad 30.000,00 kn
2022.	4.250,00 kn	4.250,00 kn	4.000,00	0,7	1.750,00 kn	0,7	1.750,00 kn	1	2.500,00 kn	20%	do 30.000,00 kn	30%	iznad 30.000,00 kn

Izvor: Autor prema podacima Ministarstva financija

Neoporezivi dio plaće (osobni odbitak) povećan je, čime se smanjuje porezna osnovica i ukupno porezno opterećenje građana. Ovisno o visini dohotka, povećanje neoporezivog dijela dohotka rezultiralo je smanjenjem ukupnog poreznog tereta za građane. U skladu s time tijekom godina vidi se da je minimalna bruto, a s time i neto plaća rasla iako u usporedbi sa drugim Europskim zemljama svejedno daleko ispod prosjeka te je utjecaj i percepcija poreznog opterećenja vrlo osjetan za građane Republike Hrvatske. Prema pisanju Hrvatske izvještajne novinske agencije od 25. svibnja 2023. Hrvatska ima snažan gospodarski oporavak nakon pandemije te je gospodarstvo nastavilo rasti unatoč složenim geopolitičkim okolnostima, naročito slijedom ruske invazije na Ukrajinu, te poremećajima na energetsom i robnom tržištu (Europska komisija 2023.).

Povećanje bruto plaće ne mora nužno rezultirati istim povećanjem osobne potrošnje građana. Postoje razni faktori koji utječu na osobnu potrošnju, kao što su cijene proizvoda i usluga, inflacija, porezno opterećenje, zaduženost građana i opća ekonomska situacija. Također, visoka stopa PDV-a ima utjecaj na potrošnju građana jer povećava cijene proizvoda i usluga. Ako je porezno opterećenje visoko i cijene rastu brže od povećanja plaća, građani mogu osjetiti da se njihov dohodak "jede" poreznim davanjima i povećanjem troškova. To može ograničiti njihovu sposobnost za povećanje osobne potrošnje i može imati negativan utjecaj na njihovu kupovnu moć i životni standard.

Bez obzira na navedeno, projekcije predviđaju rast prihoda od poreza na dodanu vrijednost (PDV) u razdoblju od 2021. do 2023. godine. U 2021. godini planira se ostvariti 53,7 milijardi kuna prihoda od PDV-a, dok se za 2022. godinu očekuje povećanje na 56,1

milijardu kuna, te na 58,3 milijarde kuna za 2023. godinu (Ministarstvo financija 2020.). Što je u odnosu na 2021. godinu rast od 8,39%. PDV u Hrvatskoj je izdašan prihod za državni proračun i čini oko 60% ukupnih poreznih prihoda. Udio PDV-a u bruto domaćem proizvodu (BDP-u) iznosi oko 14% što ukazuje na važnost PDV-a kao izvora prihoda za državu i financiranje javnih potreba. Također unatoč energetsom šoku i rekordnoj inflaciji od 10,7% u 2022. predviđa se daljnji oporavak i rast Hrvatskog gospodarstva u 2023. i 2024. godini uz smanjenje inflacije i rast BDP-a (Europska komisija, Predstavništvo u Hrvatskoj 2023.).

Porezna politika i mjere vlade imaju veliku ulogu u reguliranju poreznog opterećenja i poticaju osobne potrošnje. Porezne reforme i smanjenje poreznog opterećenja mogu olakšati financijski teret građanima i potaknuti njihovu potrošnju. Također, mjere za poticanje gospodarskog rasta i stvaranje radnih mjesta mogu pozitivno utjecati na dohodak građana i njihovu sposobnost za osobnu potrošnju.

5.1. Porezna reforma

Porezna reforma se odnosi na promjene u poreznom sustavu koje ima za cilj poboljšati učinkovitost, jednostavnost, pravednost ili transparentnost oporezivanja. Porezne reforme mogu se provoditi na različitim razinama, od lokalnih do nacionalnih, i mogu obuhvaćati različite vrste poreza, kao što su porez na dohodak, porez na dobit, porez na dodanu vrijednost (PDV) ili porez na imovinu. Porezne reforme obično zahtijevaju široku političku podršku i analizu učinaka na različite sektore društva. One mogu imati značajan utjecaj na gospodarski rast, socijalnu pravdu i fiskalnu stabilnost. Cilj reforme poreznog sustava jest pojednostaviti sustav oporezivanja i smanjiti porezno opterećenje. Jednostavnost poreznog sustava ima značajan utjecaj na kvalitetu samog sustava. Kako bi se postigli ti ciljevi, ključno je donijeti jasne i kvalitetne porezne propise kako bi se izbjegla potreba za čestim izmjenama i dopunama istih. Izrada jasnog zakonskog okvira bez propusta smanjila bi potrebu za podzakonskim aktima, pravilnicima, uputama, mišljenjima i sličnim dokumentima. Stoga je nužno smanjiti broj poreznih oblika, poreznih oslobođenja i olakšica, te pojednostaviti postupak razrezivanja i naplate poreza. Time bi se smanjili troškovi povezani s razrezom i naplatom poreza, olakšala kontrola, smanjilo porezno opterećenje kao rezultat neto učinka oporezivanja, povećala preglednost poreznog sustava te istovremeno olakšala komunikacija svih sudionika u poreznom postupku (Vlaić D. 2017.). Stoga je važno provesti temeljitu

analizu i konzultirati stručnjake kako bi se osigurala uspješna i uravnotežena porezna reforma.

Porezne reforme u Republici Hrvatskoj tijekom povijesti bile su usmjerene na prilagodbu poreznog sustava promjenjivim ekonomskim i društvenim uvjetima. Nakon stjecanja neovisnosti 1990. godine, Hrvatska je provela niz poreznih reformi kako bi uspostavila vlastiti porezni sustav (Jelčić i Bejaković 2012.). U tom razdoblju, porezni sustav bio je usmjeren na prikupljanje sredstava za financiranje državnih rashoda i podršku gospodarskom razvoju. Porezne stope su se mijenjale, a uvedeni su i novi porezi kao što su porez na dodanu vrijednost (PDV) i porez na dobit. Jedna od važnih poreznih reformi 2001. godine bila je uvođenje poreza na dohodak i poreza na dobit prema stopama koje su se prilagođavale različitim razredima prihoda i poduzeća. Ova reforma imala je cilj potaknuti poduzetništvo i ravnomjernije raspodijeliti porezno opterećenje. U cilju olakšavanja gospodarskog oporavka nakon globalne financijske krize 2010. godine, provedene su porezne reforme s fokusom na poticanje ulaganja i zapošljavanja. Smanjene su porezne stope na dohodak i dobit, uvedene su određene porezne olakšice za poduzetnike te su provedene promjene u sustavu PDV-a radi povećanja konkurentnosti. Porezna reforma iz 2013. godine bila je usmjerena na pojednostavljenje poreznog sustava i smanjenje administrativnih troškova. Uvedena je jedinstvena stopa PDV-a, smanjene su porezne stope na dohodak, a uvedene su i porezne olakšice za investicije i istraživanje i razvoj. Porezna reforma iz 2017. godine imala je za cilj smanjenje poreznog opterećenja rada i poticanje gospodarskog rasta. Smanjene su porezne stope na dohodak, uvedene su dodatne porezne olakšice za obitelji i povećane su naknade za neoporezivi dio dohotka.

U skladu sa svime navedenim glavni ciljevi reforma poreznog sustava su:

- smanjenje ukupnog poreznog opterećenja,
- poticanje konkurentnosti hrvatskog gospodarstva,
- izgradnja socijalno pravednijeg sustava,
- jednostavniji sustav oporezivanja i jeftinija porezna administracija i
- veća pravna sigurnost poreznih obveznika (Vlaić 2017.).

5.2. Izmjena poreznih propisa 2023. godine s primjenom od 01. siječnja 2024. godine

Od 01. siječnja 2023. Republika Hrvatska je postala 20. država članica Europske unije kojoj je službena valuta postala euro. To je prva od niza promjena koje su stupile na snagu i na taj način uvele velike promjene po planu fiskalne i monetarne politike. S uvođenjem nove poznate valute na razini Europske unije sve više je došlo do izražaja nesrazmjer u plaćama građana Hrvatske sa građanima Europske unije. Građani Hrvatske sve više osjećaju porezni pritisak uslijed rasta inflacije te je neminovno da svaki od građana uvođenjem eura uspoređuje svoj dohodak u istoj branši sa građanima unije. U skladu sa time Vlada RH predstavila je 24. svibnja 2023. godine plan izmjena poreznih propisa u 2023. godini koji bi trebali početi sa svojom primjenom od 01. siječnja 2024. godine (Hina, 2023).

Da bi Vlada RH mogla uvesti novu poreznu reformu i time izmijenila sustav oporezivanja građana i pravnih subjekata potrebno je izmijeniti porezne zakone i podzakonske pravne akte. Porezni zakoni predstavljaju osnovni pravni okvir koji utvrđuje porezne obveze, porezne stope, olakšice i druge elemente poreznog sustava. Podzakonski pravni akti, kao što su pravilnici ili odluke, obično detaljnije propisuju načine primjene i postupanja s poreznim propisima. U skladu s time u predstavljenom poreznom paketu mijenjaju se ovi zakoni:

1. Zakon o porezu na dohodak
2. Zakon o lokalnim porezima
3. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave
4. Zakon o doprinosima
5. Zakon o fiskalizaciji u prometu gotovinom
6. Zakon o PDV-u
7. Zakon o poreznom savjetništvu
8. Zakon o administrativnoj suradnji u području poreza (Vlada RH, 2023.).

Prema otvorenom javnom savjetovanju od 02. lipnja 2023. godine u Nacrtu prijedloga zakona od izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak od 01. siječnja 2024. godine promijenilo bi se slijedeće:

- osnovni osobni odbitak u iznosu 560.00 euro umjesto dosadašnjih 530,90 eura;

- dijelovi osobnog odbitka za uzdržavane članove uže obitelji i djecu te invalidnost/tjelesno oštećenje izračunavaju se primjenom novih propisanih koeficijenta i osnovnog osobnog odbitka;
- godišnji porez na dohodak plaća se po nižoj stopi (20%) na poreznu osnovicu do visine 50.400,00 eura, te po višoj stopi (30%) na dio porezne osnovice koji prelazi iznos od 50.400,00 eura (do sada prag porezne osnovice je 47.780,28 eura);
- povećavanje fiskalne autonomije jedinica lokalne samouprave kojima se omogućava da samostalno propišu visinu porezne stope godišnjih poreza za dohodak od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti i drugog dohotka, sve u granicama propisanim zakonom;
- ukida se prirez porezu na dohodak s ciljem pojednostavljenja poreznog sustava;

Svrha navedenih predloženih promjena je smanjenje poreznog opterećenja i povećanje osobnog dohotka građana, pojednostavljenje obračuna poreza na dohodak s naglaskom da se porezni obveznici ne stavljaju u negativan položaj poslije provedene reforme (Ministarstvo financija, 2023).

Izmjenom Zakona o doprinosima prema Savjetovanju o nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona o doprinosima kroz uvođenje olakšica na doprinose za mirovinsko osiguranje želi se postići povećanje neto plaće (bez povećanja osobnog odbitka) na način da se mjesečna osnovica iz članka 21. Zakona za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje za osiguranika čiji je ukupan iznos mjesečnih bruto plaća do 700,00 eura uključujući i iznos od 700,00 eura umanjuje se za 300,00 eura dok se za osiguranika čiji je ukupan iznos mjesečnih bruto plaća od 700,01 eura do 1.300,00 eura umanjuje se za iznos dobiven izračunom: $0,5x (1.300,00 - \text{ukupan iznos bruto plaća za određeni mjesec})$. Izmjenama članka 21. Zakona o doprinosima uređuje se umanjeno mjesečne osnovice za obračun doprinosa za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti za osiguranika po osnovi radnog odnosa čija ukupna mjesečna bruto plaća iznosi do 1.300,00 eura, dok svim osiguranicima kojima iznos bruto plaća prelazi iznos od 1.300,00 eura pravo na korištenje umanjeno mjesečne osnovice prestaje (Ministarstvo financija, 2023.).

Promjene koje bi zadesile poslovne subjekte izmjenama Zakona poreza na dobit okarakterizirane su kao korist za porezne obveznike u smislu zaokruživanja iznosa navedenim u zakonu, povećavanje amortizacije na 650 eura vrijednost imovine na koju se

primjenjuje obračun amortizacije, povećanje donacija na više od 2% prihoda prethodne godine, ako postoje programi i odluke nadležnih ministarstva (sport, zdravstvo, kultura itd.), te uvođenje fiksnog datuma plaćanja poreza na dobit po godišnjem obračunu (30. travanj) umjesto dosadašnjeg plaćanja prema danu podnošenja prijave.

Osim navedenih poreznih izmjena najavljeno je određivanje neoporezive napojnice od 3.360 eura i uvođenje plaćanja karticama, povećanje raspona za porez na kuće za odmor, pojednostavljuje se postupak ispravka porezne osnovice, te rasterećenje smanjenjem stope PDV-a s ciljem snižavanje cijena u maloprodaji (Vlada RH, 2023.).

Predloženim promjenama želi se postići gospodarski rast te povećanje životnoga standarda građana pogođenih inflatornim pritiskom te pogotovo onih kojima je inflacija najviše smanjila realnu kupovnu moć. Dok se kroz transparentniji i pojednostavljeni porezni sustav uz jasnija pravila i dostupnost informacija želi omogućiti građanima lakše razumijevanje i ispunjenje poreznih obveza.

5.3. Osobni odbitak

Osobni odbitak je iznos koji se odbija od ukupnog dohotka pojedinca pri izračunu poreza na dohodak. To je neoporezivi dio dohotka koji je namijenjen pokrivanju osnovnih životnih troškova. Ovisno o zemlji i poreznom sustavu, iznos osobnog odbitka može se razlikovati. U Republici Hrvatskoj, osobni odbitak odnosi se na poreznu olakšicu koja se priznaje svakom poreznom obvezniku. Izračun osobnog odbitka u Hrvatskoj temelji se na propisima poreznog zakona o porezu na dohodak.

Ovih dana u medijima stavlja se veliki naglasak na novu predloženu poreznu reformu koja za cilj ima povećanje osobnog dohotka građana i to kroz povećanje osobnog odbitka te primjenom novog sustava koeficijenata (Nezavisni hrvatski sindikati, 2022.).

Tablica 5 Prikaz primjene novog sustava izračuna osobnog odbitka

Porez na dohodak – povećanje iznosa osobnih odbitaka							
	Sadašnji sustav – koeficijenti prema osnovici osobnog odbitka od 331,81 €			Novi sustav – koeficijenti prema visini osobnog odbitka od 560 €		Apsolutna i % razlika između sadašnjeg i novog sustava	
	Koef.	kuna	euro	Koef.	euro	euro	%
Mjesečni prag osnovice		30.000	3.982		4.200	218	5,5
Osnovni osobni odbitak		4.000	531		560	29	5,5
Uzdržavani član	0,7	1.750	232	0,5	280	48	20,6
1. dijete	0,7	1.750	232	0,5	280	48	20,6
2. dijete	1,0	2.500	332	0,7	392	60	18,1
3. dijete	1,4	3.500	465	1,0	560	95	20,6
4. dijete	1,9	4.750	630	1,4	784	154	24,4
5. dijete	2,5	6.250	830	1,9	1.064	234	28,3
6. dijete	3,2	8.000	1.062	2,5	1.400	338	31,9
7. dijete	4,0	10.000	1.327	3,2	1.792	465	35,0
8. dijete	4,9	12.250	1.626	4,0	2.240	614	37,8
9. dijete	5,9	14.750	1.958	4,9	2.744	786	40,2
Invalidnost	0,4	1.000	133	0,3	168	35	26,6
Invalidnost 100%	1,5	3.750	498	1,0	560	62	12,5

Iznosi su zaokruženi na cijeli euro

Izvor: Vlada RH – Izmjena poreznih propisa u 2023. slide 13

Tablica 5. nam omogućuje uvid u povećanje dohotka građana primjenom novog sustava izračuna osobnog odbitka, te na temelju nje možemo zaključiti da će dohodak građana primjenom novih koeficijenata rasti za svakog uzdržavanog člana obitelji prosječno za oko 3,1 %. Prilikom obračuna plaća, izračun osobnog odbitka se smatra jednom od ključnih komponenti koju treba uzeti u obzir. Trenutno, postoji važnost promatranja stanja izračuna osobnog odbitka u kontekstu primjene minimalne bruto plaće od 700,00 eura, hrvatskog prosjeka za najviše i najniže plaće, te očekivanih promjena koje će nastupiti nakon izmjena poreznih propisa.

Tablica 6 Prikaz izračuna dohotka na temelju dosadašnjeg poreznog modela

Izračun plaće prije porezne reforme za samca (2023.)	Doprinosi	Minimalna bruto plaća 2023.	Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Hrvatske za ožujak 2023.	Najviša prosječna mjesečna bruto plaća	Najniža prosječna bruto plaća
Bruto 1		700,00 €	1.556,00 €	3.644,00 €	975,00 €
1. stup	15,00%	105,00 €	233,40 €	546,60 €	146,25 €
2. stup	5,00%	35,00 €	77,80 €	182,20 €	48,75 €
ukupno doprinosi iz bruta	20,00%	140,00 €	311,20 €	728,80 €	195,00 €
osobni odbitak		530,90 €	530,90 €	530,90 €	530,90 €
dohodak		560,00 €	1.244,80 €	2.915,20 €	780,00 €
oporezivi dohodak		29,10 €	713,90 €	2.384,30 €	249,10 €
ukupni porez	20%	5,82 €	142,78 €	476,86 €	49,82 €
ukupni prirez	18%	1,05 €	25,70 €	85,83 €	8,97 €
ukupni porez i prirez		6,87 €	168,48 €	562,69 €	58,79 €
Bruto 2		815,50 €	1.812,74 €	4.245,26 €	1.135,88 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	16,50%	115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
ukupno doprinosi na brutu		115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
Neto plaća 2023.		553,13 €	1.076,32 €	2.352,51 €	721,21 €

Izvor: Autor

Tablica 6. prikazuje trenutni sustav oporezivanja dohodaka hrvatskih poreznih obveznika koji primjenjuje progresivnu stopu oporezivanja u iznosu od 20% te iznos osobnog odbitka od 530,90 eura izračunatog od umnoška koeficijenta 1,6 te osnovice osobnog odbitka od 331,81 euro. Za primjer oporezivanja prireza uzeta je stopa od 18% za Grad Zagreb. Iznosi dohodaka za izračun uzeti su prema statističkim podacima Državnog zavoda za statistiku i to prosječni bruto dohoci za ožujak 2023. godine. Tablica 7. prikazuje na istim prosječnim bruto dohocima novi sustav oporezivanje dohodaka koji bi se trebao primjenjivati od 01. siječnja 2024. godine nakon usklađivanje poreznih zakona.

Tablica 7 Prikaz izračuna dohotka od 01. siječnja 2024. godine

Izračun plaće poslije porezne reforme za samca (2024.)	Doprinosi	Minimalna bruto plaća 2023.	Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Hrvatske za ožujak 2023.	Najviša prosječna mjesečna bruto plaća	Najniža prosječna bruto plaća
Bruto 1		700,00 €	1.556,00 €	3.644,00 €	975,00 €
olakšica za izračun mirovinskog osiguranja		300,00 €	0,00 €	0,00 €	200,00 €
1. stup mirovinskog osiguranja	15%	60,00 €	233,40 €	546,60 €	116,25 €
2. stup mirovinskog osiguranja	5%	35,00 €	77,80 €	182,20 €	48,75 €
ukupno doprinosi iz bruta		95,00 €	311,20 €	728,80 €	165,00 €
osobni odbitak		560,00 €	560,00 €	560,00 €	560,00 €
dohodak		605,00 €	1.244,80 €	2.915,20 €	810,00 €
oporezivi dohodak		45,00 €	684,80 €	2.355,20 €	250,00 €
ukupni porez	20%	9,00 €	136,96 €	471,04 €	50,00 €
ukupni prirez	0%	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
ukupni porez i prirez		9,00 €	136,96 €	471,04 €	50,00 €
Bruto 2		815,50 €	1.812,74 €	4.245,26 €	1.135,88 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	16,50%	115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
ukupno doprinosi na brutu		115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
neto plaća 2024.		596,00 €	1.107,84 €	2.444,16 €	760,00 €

Izvor: Autor

Na istom je primjetno da bi se od 01. siječnja 2024. godine primjenjivala olakšica prilikom utvrđivanja osnovice za izračun doprinosa za mirovinsko osiguranje u fiksnom iznosu od 300,00 eura za bruto plaće manje od 700,00 eura. Za bruto plaće od 700,01 eura do 1.300,00 eura olakšica od 300,00 eura ima degresivan učinak tj. postupno se iznos olakšice smanjuje što je bliže iznosu od 1.300,00 eura bruto. Od nove godine iznos osobnog odbitka trebao bi iznositi 560,00 eura te bi se oporezivi dohodak oporezivao primjenom progresivne porezne stope u iznosu od 20% dok bi prirez trebao biti potpuno ukinut. Općine i gradovi imaju mogućnost donošenja odluka o novim stopama poreza na dohodak, umjesto primjene dosadašnjeg prireza porezu na dohodak koji se ukida, pri čemu postojeće niže stope poreza na dohodak (20%) mogu biti prilagođene unutar raspona od 15% do 23,6%, dok se više stope

poreza (30%) mogu kretati unutar raspona od 25% do 35,4%. Za primjer je prikazan izračun primjenom niže stope poreza na dohodak od 20%. Sve navedeno utjecalo bi na porast raspoloživog dohotka za 7.75% za građane s minimalnom bruto plaćom od 700,00 eura što je 42,87 eura više, za građane koji su u rangu prosječno isplaćenoj bruto plaći za ožujak 2023. iznos povećanja je 2,93% ili 31.52 eura više dok oni sa najviše isplaćenom bruto mjesečnom plaćom bilježe rast od 3.90% ili 91,56 eura više. Ako želimo usporediti koliko će osobni odbitak i olakšica utjecati na rast dohotka obitelji sa djecom, trebamo uzet u obzir da se prema trenutnom modelu koristi osnovica osobnog odbitka u iznosu od 331,81 eura.

Tablica 8 Prikaz izračuna dohotka za obitelji sa dvoje djece u 2023. godini

Izračun plaće prije porezne reforme za obitelj sa dvoje djece (2023.)	Doprinosi	Minimalna bruto plaća 2023.	Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Hrvatske za ožujak 2023.	Najviša prosječna mjesečna bruto plaća	Najniža prosječna bruto plaća
Bruto1		700,00 €	1.556,00 €	3.644,00 €	975,00 €
1. stup mirovinskog osiguranja	15,00%	105,00 €	233,40 €	546,60 €	146,25 €
2. stup mirovinskog osiguranja	5,00%	35,00 €	77,80 €	182,20 €	48,75 €
ukupno doprinosi iz bruta	20,00%	140,00 €	311,20 €	728,80 €	195,00 €
osobni odbitak 530,90+0,7*331,81+1,0*331,81		1.094,97 €	1.094,97 €	1.094,97 €	1.094,97 €
dohodak		560,00 €	1.244,80 €	2.915,20 €	780,00 €
oporezivi dohodak		0,00 €	149,83 €	1.820,23 €	0,00 €
ukupni porez	20%	0,00 €	29,97 €	364,05 €	0,00 €
ukupni prirez	18%	0,00 €	5,39 €	65,53 €	0,00 €
ukupni porez i prirez		0,00 €	35,36 €	429,57 €	0,00 €
bruto 2		815,50 €	1.812,74 €	4.245,26 €	1.135,88 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	16,50%	115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
ukupno doprinosi na brutu		115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
neto plaća 2023.		560,00 €	1.209,44 €	2.485,63 €	780,00 €

Izvor: Autor

Izračun osobnog odbitka prikazanog u Tablici 8. za poreznog obveznika sa dvoje djece računa se na način da se osobnom odbitku poreznog obveznika, koji se izračunava na način da se osnovica osobnog odbitka od 331,81 euro množi sa koeficijentom 1.6, dodaje umnožak koeficijenta i osnovice osobnog odbitka za svako uzdržavano dijete. U ovom konkretnom

slučaju iznos osobnog odbitka iznosi 1.094,97 euro koji se potom oduzima od dohotka umanjenog za doprinose, te se razlika očituje kao oporezivi dohodak na temelju kojeg se utvrđuje porez i prirez.

Tablica 9 Prikaz izračuna dohotka za obitelji sa dvoje djece u 2024. godini

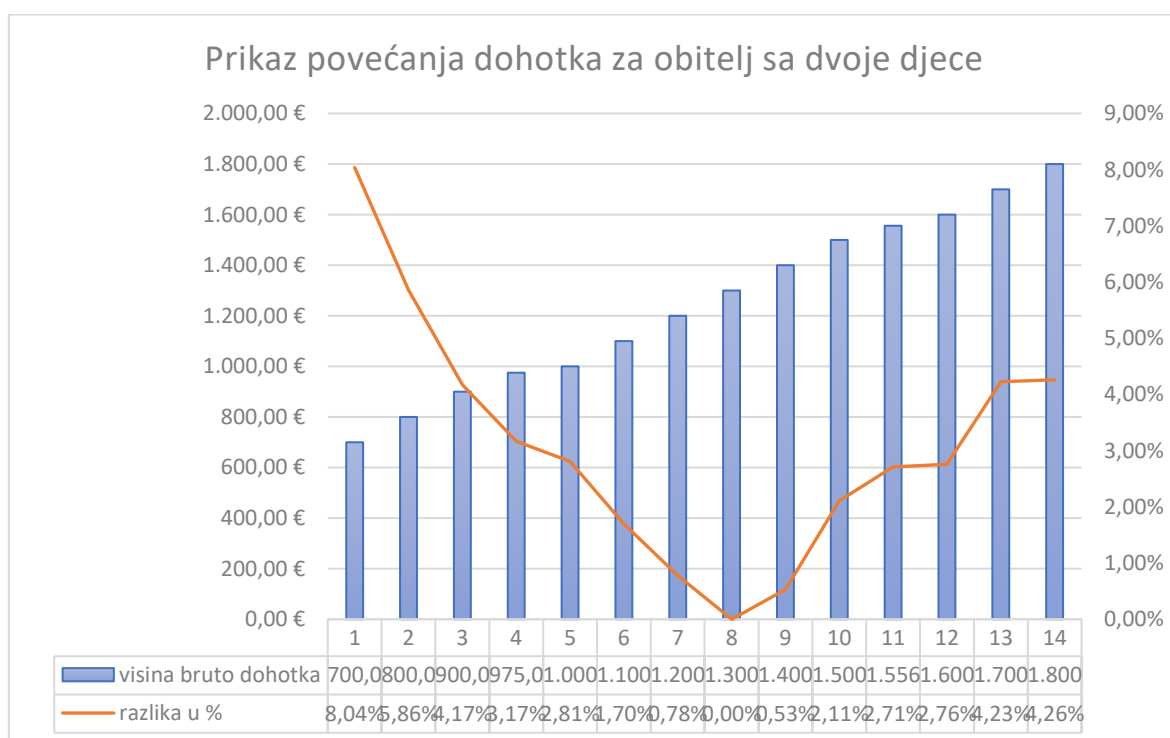
Izračun plaće poslije porezne reforme za obitelji sa dvoje djece 2024.	Doprinosi	Minimalna bruto plaća 2023.	Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Hrvatske za ožujak 2023.	Najviša prosječna mjesečna bruto plaća	Najniža prosječna bruto plaća
Bruto1		700,00 €	1.556,00 €	3.644,00 €	975,00 €
olakšica za izračun mirovinskog osiguranja		300,00 €	0,00 €	0,00 €	165,00 €
1. stup mirovinskog osiguranja	15%	60,00 €	233,40 €	546,60 €	121,50 €
2. stup mirovinskog osiguranja	5%	35,00 €	77,80 €	182,20 €	48,75 €
ukupno doprinosi iz bruta		95,00 €	311,20 €	728,80 €	170,25 €
osobni odbitak 560,00 + 0,4*560,00 + 0,7*560,00		1.232,00 €	1.232,00 €	1.232,00 €	1.232,00 €
dohodak		605,00 €	1.244,80 €	2.915,20 €	804,75 €
oporezivi dohodak		0,00 €	12,80 €	1.683,20 €	0,00 €
ukupni porez	20%	0,00 €	2,56 €	336,64 €	0,00 €
ukupni prirez	0%	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €
ukupni porez i prirez		0,00 €	2,56 €	336,64 €	0,00 €
Bruto 2		815,50 €	1.812,74 €	4.245,26 €	1.135,88 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	16,50%	115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
ukupno doprinosi na brutu		115,50 €	256,74 €	601,26 €	160,88 €
Neto plaća 2024.		605,00 €	1.242,24 €	2.578,56 €	804,75 €

Izvor: Autor

Od 01. siječnja 2024. godine prema prijedlogu izmjene Zakona o porezu na dohodak prikazanog u Tablici 9., ukida se osnovica osobnog odbitka te se za izračun porezne olakšice uzima osobni odbitak poreznog obveznika u visini od 560,00 eura koji se potom množi sa koeficijentom vezan sa brojem uzdržavanih članova obitelji i postotak invalidnosti. S obzirom na navedeno iznos osobnog odbitka usporedno sa trenutnim obračunom za roditelja

sa dvoje djece je veći za 137,03 eura odnosno 12.51%. Uzme li se u obzir niža stopa oporezivanja dohotka od 20%, za većinu građana sa dvoje djece koji podliježu oporezivanju, raspoloživi dohodak će se povećati prosječno za 2,68%. Provođenjem analize utvrđeno je da je kritična točka za obitelji sa dvoje djece visina bruto dohotka od 1300,00 eura jer po novom izračunu ne bi došlo do povećanje dohotka, te za porezne obveznike koji su u rasponu oko 1300,00 eura bruto ili 1040,00 eura neto povećanje je dohotka je minimalno ili potpuno izostaje Graf 2.

Graf 2. Linearni prikaz povećanje dohotka za obitelji s dvoje djece u postotku

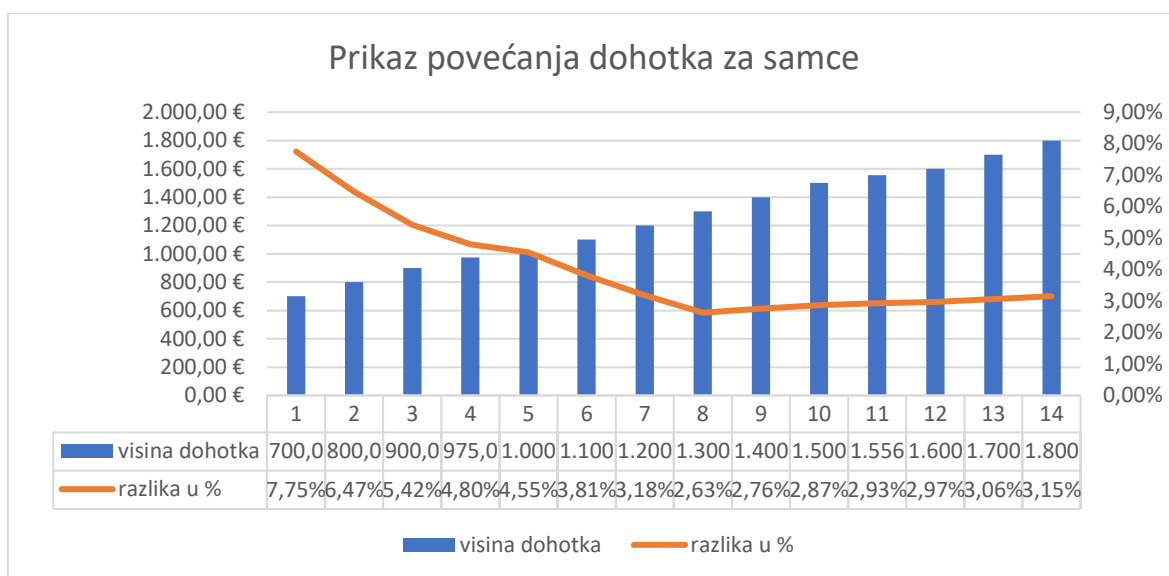

Izvor: Autor

Također Graf 2. nam pokazuje kako povećanje dohotka za porezne obveznike sa minimalnom bruto dohotkom od 700,00 eura iznosi čak 8,04% te se postupno smanjuje kako se približava bruto dohotku od 1300,00 eura te tada potpuno izostaje. Nadalje, s višim iznosima bruto dohotka od 1300,00 eura bilježi se progresivno povećanje dohotka.

Primjetno je kako za samce taj trend ne vrijedi, odnosno ne postoji prekretnica u visini bruto dohotka gdje se bilježi nagli pad s izostankom povećanja dohotka, pa ponovno postepeni rast dohotka primjenom novog sustava oporezivanja.

Graf 3. Linearan prikaz povećanja dohotka za samce primjenom novog izračuna

Izvor: Autor

Graf 3. nam prikazuje da se kod minimalno bruto dohotka od 700,00 eura bilježi povećanje dohotka od 7.75 % odnosno 42,87 eura više te se onda postupno povećanje dohotka smanjuje s porastom bruto dohotka do 1300,00 eura za prosječno 0,85%. Nakon 1300,00 eura bruto dohotka, ponovno dolazi do povećanja neto dohotka u prosijeku za 0,09% na svakih 100,00 eura bruto dohotka više, odnosno prosječno za 2,91 % do iznosa od 1800,00 eura bruto u odnosu na trenutni izračun.

U skladu sa provedenom analizom neminovno je da će za većinu građana doći do povećanja dohotka kroz novi sustav oporezivanja, ali i da će za 31,49 % zaposlenih građana igrati ulogu imaju li obitelj sa dvoje djece. Međutim u djelatnostima kao što su trgovina (15,07 %) i prerađivačka industrija (16,42 %) koji zajedno zauzimaju udio od 31,49% ukupno zaposlenih u svim djelatnostima, neto plaća sa novim izračunom za obitelj sa dvoje djece raste za 0,23% odnosno za 2,33 eura za one zaposlene u prerađivačkoj industriji te za 0,10% ili 1,05 eura zaposlene u trgovini. Prikaz Tablica 10., 11. i 12.

Tablica 10. Izračun plaće za zaposlene u trgovini i prerađivačkoj industriji (2023)

Izračun plaće prije porezne reforme za obitelj sa dvoje djece (2023.)	Prosječna plaća u trgovini	Prosječna plaća u prerađivačkoj industriji
Bruto 1	1.286,00 €	1.269,89 €
1. stup mirovinskog osiguranja	192,90 €	190,48 €
2. stup mirovinskog osiguranja	64,30 €	63,49 €
ukupno doprinosi iz bruta	257,20 €	253,98 €
osobni odbitak 530,90+0,7*331,81+1,0*331,81	1.094,97 €	1.094,97 €
dohodak	1.028,80 €	1.015,91 €
oporezivi dohodak	0,00 €	0,00 €
ukupni porez	0,00 €	0,00 €
ukupni prirez	0,00 €	0,00 €
ukupni porez i prirez	0,00 €	0,00 €
Bruto 2	1.498,19 €	1.479,42 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	212,19 €	209,53 €
ukupno doprinosi na brutu	212,19 €	209,53 €
Neto plaća 2023.	1.028,80 €	1.015,91 €

Izvor: Autor

Tablica 11. Izračun plaće za zaposlene u trgovini i prerađivačkoj industriji (2024)

Izračun plaće poslije porezne reforme za obitelji sa dvoje djece 2024.	Prosječna plaća u trgovini	Prosječna plaća u prerađivačkoj industriji
Bruto1	1.286,00 €	1.269,89 €
olakšica za izračun mirovinskog osiguranja	7,00 €	15,50 €
1. stup mirovinskog osiguranja	191,85 €	188,16 €
2. stup mirovinskog osiguranja	64,30 €	63,49 €
ukupno doprinosi iz bruta	256,15 €	251,65 €
osobni odbitak 560,00 + 0,4*560,00 + 0,7*560,00	1.232,00 €	1.232,00 €
dohodak	1.029,85 €	1.018,24 €
oporezivi dohodak	0,00 €	0,00 €

ukupni porez	0,00 €	0,00 €
ukupni prirez	0,00 €	0,00 €
ukupni porez i prirez	0,00 €	0,00 €
Bruto 2	1.498,19 €	1.479,42 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	212,19 €	209,53 €
ukupno doprinosi na brutu	212,19 €	209,53 €
Neto plaća 2024.	1.029,85 €	1.018,24 €

Izvor: Autor

Tablica 12. Ukupno povećanje plaće za zaposlene u trgovini i prerađivačkoj industriji (2024)

	Prosječna plaća u trgovini	Prosječna plaća u prerađivačkoj industriji
razlika neto plaće	1,05 €	2,33 €
razlika u postotku	0,10%	0,23%

Izvor: Autor

U skladu s prikazanim, određivanje iznosa osobnog odbitka kroz porezne reforme ima ključnu ulogu u izračunu poreznih olakšica što direktno utječe na porezno opterećenje građana, kao i na ukupni raspoloživi dohodak što ne mora nužno doprinijeti ukupnom boljitku za sve građane.

Kada je riječ o Gradu Zagrebu, koji primjenjuje prirez porezu na dohodak u iznosu od 18 posto, postoji raspon u kojem se može odrediti stopa poreza na dohodak, pri čemu niža stopa varira od 15 do 23,6 posto, dok se viša stopa kreće od 25 do 35,4 posto. U Tablici 13 prikazan je primjer izračuna neto dohotka za samce, uz primjenu niže stope poreza na dohodak od 23,6 posto, koju Grad Zagreb može odabrati. U tablici 13. su prikazani izračuni za najnižu bruto plaću, prosječnu plaću i najvišu prosječnu plaću, pružajući uvid u konačni neto dohodak koji bi pojedinci ostvarili pod tim uvjetima.

Tablica 13. Izračun plaće za samca primjenom poreza na dohodak u iznosu od 23,6% od 01. siječnja 2024.

Izračun plaće poslije porezne reforme za samca (2024.) porez na dohodak po višoj stopi za Grad Zagreb 23,6%	Doprinosi	Minimalna bruto plaća 2023.	Najniža prosječna bruto plaća	Prosječna plaća u prerađivačkoj industriji	Prosječna plaća u trgovini	Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Hrvatske	Najviša prosječna mjesečna bruto plaća
Bruto1		700,00 €	975,00 €	1.286,00 €	1.269,89 €	1.556,00 €	3.644,00 €
olakšica za izračun mirovinskog osiguranja		300,00 €	165,00 €	7,00 €	15,50 €	0,00 €	0,00 €
1. stup mirovinskog osiguranja	15%	60,00 €	121,50 €	191,85 €	188,16 €	233,40 €	546,60 €
2. stup mirovinskog osiguranja	5%	35,00 €	48,75 €	64,30 €	63,49 €	77,80 €	182,20 €
ukupno doprinosi iz bruta		95,00 €	170,25 €	256,15 €	251,65 €	311,20 €	728,80 €
osobni odbitak		560,00 €	560,00 €	560,00 €	560,00 €	560,00 €	560,00 €
dohodak		605,00 €	804,75 €	1.029,85 €	1.018,24 €	1.244,80 €	2.915,20 €
oporezivi dohodak		45,00 €	244,75 €	469,85 €	458,24 €	684,80 €	2.355,20 €
porez na dohodak, primjena više stope od 23,6 %	23,6%	10,62 €	57,76 €	110,88 €	108,14 €	161,61 €	555,83 €
ukupni porez i priz		10,62 €	57,76 €	110,88 €	108,14 €	161,61 €	555,83 €
bruto 2		815,50 €	1.135,88 €	1.498,19 €	1.479,42 €	1.812,74 €	4.245,26 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	16,50%	115,50 €	160,88 €	212,19 €	209,53 €	256,74 €	601,26 €
ukupno doprinosi na brutu		115,50 €	160,88 €	212,19 €	209,53 €	256,74 €	601,26 €
neto plaća 2024.		594,38 €	746,99 €	918,97 €	910,09 €	1.083,19 €	2.359,37 €

Izvor: Autor

U Tablici 14 prikazan je izračun neto dohotka za obitelji koje ostvaruju poreznu olakšicu za dvoje djece. Iz tablice se može zaključiti da postoji značajna razlika u oporezivanju između samaca i osoba koje ostvaruju poreznu olakšicu za dvoje djece. Ova razlika se očituje u većem iznosu poreza koji samci plaćaju državi u usporedbi s osobama koje imaju pravo na poreznu olakšicu za dvoje djece.

Također, primjećuje se da se s povećanjem plaće povećava i navedena razlika u oporezivanju između samaca i osoba s poreznom olakšicom za dvoje djece. Ovo znači da kako plaća raste, razlika u iznosu poreza između ove dvije skupine postaje još veća.

Tablica 14 Izračun plaće za obitelj sa dvoje djece primjenom poreza na dohodak u iznosu od 23,6% od 01. siječnja 2024.

Izračun plaće poslije porezne reforme za obitelji sa dvoje djece 2024. porez na dohodak po višoj stopi za Grad Zagreb 23,6%	Doprinosi	Minimalna bruto plaća 2023.	Najniža prosječna bruto plaća	Prosječna plaća u prerađivačkoj industriji	Prosječna plaća u trgovini	Prosječna bruto plaća zaposlenih u pravnim osobama Hrvatske za ožujak 2023.	Najviša prosječna bruto plaća
Bruto1		700,00 €	975,00 €	1.269,89 €	1.286,00 €	1.556,00 €	3.644,00 €
olakšica za izračun mirovinskog osiguranja		300,00 €	165,00 €	15,50 €	7,00 €	0,00 €	0,00 €
1. stup mirovinskog osiguranja	15%	60,00 €	121,50 €	188,16 €	191,85 €	233,40 €	546,60 €
2. stup mirovinskog osiguranja	5%	35,00 €	48,75 €	63,49 €	64,30 €	77,80 €	182,20 €
ukupno doprinosi iz bruta		95,00 €	170,25 €	251,65 €	256,15 €	311,20 €	728,80 €
osobni odbitak 560,00 + 0,4*560,00 + 0,7*560,00		1.232,00 €	1.232,00 €	1.232,00 €	1.232,00 €	1.232,00 €	1.232,00 €
dohodak		605,00 €	804,75 €	1.018,24 €	1.029,85 €	1.244,80 €	2.915,20 €
oporezivi dohodak		0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	12,80 €	1.683,20 €
porez na dohodak, primjena više stope od 23,6%	23,6%	0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	3,02 €	397,24 €
ukupni porez i priz		0,00 €	0,00 €	0,00 €	0,00 €	3,02 €	397,24 €
bruto 2		815,50 €	1.135,88 €	1.479,42 €	1.498,19 €	1.812,74 €	4.245,26 €
doprinosi za zdravstveno osiguranje	16,50%	115,50 €	160,88 €	209,53 €	212,19 €	256,74 €	601,26 €
ukupno doprinosi na brutu		115,50 €	160,88 €	209,53 €	212,19 €	256,74 €	601,26 €
neto plaća 2024.		605,00 €	804,75 €	1.018,24 €	1.029,85 €	1.241,78 €	2.517,96 €

Izvor: Autor

Analizom neto dohotaka prikazanih u Grafu 4., uočene su razlike u primjeni novih stopa poreza na dohodak od 23,6% s primjenom od 1. siječnja 2024. godine u usporedbi s trenutnim oporezivanjem dohotka u 2023. godini. Na temelju analize, mogu se izvući sljedeći zaključci:

- porezna reforma koja uključuje primjenu stope poreza na dohodak od 23,6% rezultira rastom minimalnog neto dohotka za samce za 7,46% (41,25 eura) i za osobe s osobnim odbitkom za dvoje djece za 8,04% (45,00 eura). Ovo ukazuje na pozitivan utjecaj reforme na neto dohodak navedenih skupina poreznih obveznika;
- također, primjetno je da se s povećanjem bruto dohotka smanjuje povećanje neto dohotka za porezne obveznike s osobnim odbitkom za dvoje djece. Za bruto dohotke do 1300,00 eura, povećanje neto dohotka izostaje, dok se daljnjim porastom bruto dohotka postupno povećava neto dohodak. Ovo sugerira postojanje progresivnog povećanja neto dohotka za tu skupinu poreznih obveznika;

- za porezne obveznike samce, takav trend nije primjenjiv. Zaključuje se da povećanjem bruto dohotka do 1250,00 eura povećanje neto dohotka postupno smanjuje te dolazi do stagnacije u visini povećanja neto dohotka. Za porezne obveznike u rasponu od 1300,00 do 4000,00 eura bruto dohotka, iznos povećanja neto dohotka iznosi 6,87 eura.

Graf 4. Prikaz razlike u povećanju dohotka primjenom nove porezne reforme od 01.siječnja 2024. godine

Izvor: Autor

Na temelju navedenih rezultata analize, može se zaključiti da primjena novih stopa poreza na dohodak od 23,6% ima različite učinke na neto dohodak ovisno o statusu poreznih obveznika i razini bruto dohotka. Rezultati ukazuju na potrebu pažljivog planiranja i prilagođavanja osobnih financija kako bi se optimizirao neto dohodak u skladu s promjenama poreznih propisa.

6. ZAKLJUČAK

Zaključno, porezno opterećenje građana igra važnu ulogu u financiranju javnih usluga i funkcioniranju države. Porezi su osnovni izvor prihoda za vladu, ali visoko porezno opterećenje može imati negativne posljedice na građane i gospodarstvo. Stoga je važno postići ravnotežu između financijskih potreba države i tereta koji građani snose. Prekomjerno visoki porezi mogu smanjiti raspoloživi dohodak građana, otežati poslovanje poduzećima, smanjiti potrošnju i investicije te otežati gospodarski rast. S druge strane, građane Hrvatske osim prilagodbe na novu valutu dočekala je energetska kriza i inflacija te je percepcija poreznog opterećenja bila mnogo veća nego što ona to zaista i je. U korist negativnog percipiranja poreznog opterećenja svakako je i činjenica da je u Hrvatskoj stopa PDV-a izrazito visoka te da iznos minimalne potrošačke košarice za većinu građana u nesrazmjeru sa dohotkom. S obzirom da je percepcija građana podložna utjecaju medijskog izvještavanja, političke retorike i drugih vanjskih čimbenika važno je da vlasti komuniciraju s građanima o poreznom sustavu, transparentnosti i svrsi prikupljanja poreza kako bi se poboljšala percepcija poreznog opterećenja. Novo najavljivana porezna reforma koja je predviđena za 01. siječanj 2024. godine donosi većinom promjene na planu računanja osobnog odbitka te s novim sustavom oporezivanja usmjerena je na rast dohodaka građana. Iako će većina građana s najnižim dohodovnim prihodima biti ispod praga oporezivanja, kroz mjere olakšica za izračun doprinosa za mirovinsko osiguranje žele se povećati primanja građana Republike Hrvatske. Pri analiziranju nove porezne reforme utvrđeno je da građani s prihodima od 1.300,00 eura bruto (1.040,00 eura neto) ili u blizini tog iznosa, iako imaju poreznu olakšicu na dvoje djece, neće značajno ili uopće dobiti povećanje dohotka. Shodno tome porezno opterećenje za njih ostaje i dalje visoko. Inflacija zbog energetske krize uslijed rata u Ukrajini, uzrokovala je lošiji standard građana, te poskupjela minimalnu potrošačku košaricu za kućanstva. Uzimajući u obzir da je visina minimalne potrošačke košarice za kućanstvo oko 1.040,00 eura te da postoji veliki broj građana čiji su prihodi daleko ispod tog iznosa, jasno je kako sama porezna reforma neće biti dostatna za poboljšanje standarda najugroženijih građana Republike Hrvatske. Porezno opterećenje građana u Republici Hrvatskoj bilo je visoko i prije energetske krize, stoga rast cijena uslijed inflacije te visoka stopa PDV-a zadaju teške udarce održivom gospodarskom razvoju i standardu građana. Takva situacija predstavlja veliki izazov za Vladu RH koja je suočena s potrebom da pronađe ravnotežu između prikupljanja dovoljnih prihoda za financiranje javnih potreba i smanjenja

tereta građanima. Porezne reforme sa fokusom na smanjenje poreznog opterećenja građana kroz povećanje osobnog odbitka i olakšica, kao i povećanje minimalne bruto plaće, mogu pridonijeti poboljšanju standarda građana, smanjenju nejednakosti i poticanju održivog gospodarskog razvoja.

POPIS LITERATURE

- Andrijić M., (2021.), „Utjecaj financijskih aranžmana međunarodnog monetarnog fonda na priljeve inozemnog kapitala – temeljne postavke i nalazi znanstvenih istraživanja“, JEL klasifikacija: F21, F33, F59, G01, ekonomski pregled, Vol. 72, No1 str.. 88-112
- Arbutina H., Kuliš D., Pitarević M.,: „Usporedba i usklađivanje Hrvatskoga poreznog sustava s poreznim sustavima europske unije“, str. 95, preuzeto 30.lipnja 2023., https://bib.irb.hr/datoteka/165096.Pages_from_EU.pdf
- Babić Z., (2006.), „Socijalna pravednost i tržišna efikasnost - teoretski koncepti i uloga države“, 346 ekonomski pregled, Zagreb, 57 (5-6) 344-363 (2006)
- Bejaković, P. (2012). „Odrednice pravednosti, učinkovitosti i administrativne složenosti poreznih izdataka“, Institut za javne financije, preuzeto 21. lipnja 2023. <https://bib.irb.hr/datoteka/580075.bejakovic.pdf>
- Blažić H., Šimović H., Štambuk A. (Listopad 06, 2015), „Ima li u poreznoj politici Hrvatske mjesta za (vertikalnu) pravednost?“, EFRI Exclusive Working Papers 2015-002, str. 4-6
- Carić Herceg S. (2022.), „Zbog rata u Ukrajini: Hrvatska će početi proizvoditi 40 posto plina za vlastite potrebe“, Nacional, <https://www.nacional.hr/zbog-rata-u-ukrajini-hrvatska-ce-poceti-proizvoditi-40-posto-plina-za-vlastite-potrebe/>
- Cindori S., Kuzelj V. (2018.), „Ekonomska misao i praksa“, Socijalni aspekt kriznoga poreza, DBK. GOD XXVII. BR. 2. (479-502), str. 480, preuzeto 30. lipnja 2023. <https://hrcak.srce.hr/file/311716>
- Deskar – Škrbić M., Šimović, H., (2015.), „Učinak promjena poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj, EFZG working paper series, No. 15 -13, str 6
- Dojčić I., Herceg M., Karačić L., Prepeljanić J., Sertić Tomiček A., Slovinac I. i Zaloker D., (2023.), „Porez na dobit u Republici Hrvatskoj“, TEB, Zagreb, str. 7
- Dolenc, P., Vodopivec, M., (2005.), „Porezni klin u Sloveniji: međunarodna usporedba i preporuke za ekonomsku politiku“, Financijska teorija i praksa (23), Preuzeto 17. lipnja 2023. <https://hrcak.srce.hr/file/9229>
- European court of auditors, Review 06/2020: „Risks, challenges and opportunities in the EU's Economic policy response to Covid19 crisis“, preuzeto 16. lipnja 2023.

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RW20_06/RW_Economic_respo_nse_to_Covid19_EN.pdf

- Europski gospodarski i socijalni odbor (2023.), Mišljenje Stručne skupine za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, Utjecaj energetske krize na europsko gospodarstvo, preuzeto 12. lipnja 2023. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=PI_EESC:EESC-2023-00493-AS
- Europska komisija (2022.) Plan REPowerEU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_hr
- Europska komisija (2023.), „Snažan oporavak RH, izazovi smanjenje populacije i niska produktivnost“, preuzeto 17. lipnja 2023. <https://www.iusinfo.hr/aktualno/dnevne-novosti/ek-snazan-oporavak-rh-izazovi-smanjenje-populacije-i-niska-produktivnost-55201>
- Europska komisija, Predstavništvo u Hrvatskoj (2023.) – „Zimska gospodarska prognoza 2023.“, preuzeto 17. lipnja 2023. https://croatia.representation.ec.europa.eu/news/zimska-gospodarska-prognoza-2023-hrvatski-rast-procijenjen-je-na-visokih-63-u-2022-2023-02-13_hr
- Europska komisija., (2022.), „Radni dokument službi komisije izvješće za hrvatsku za 2022.“, Bruxelles, 23.5.2022. SWD 613 final, str. 1-62
- Europska komisija, (2023), Radni dokument službi komisije, Izvješće za Hrvatsku za 2023. preuzeto 17. lipnja 2023. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023SC0611>
- Europska komisija, (2018.) Radni dokument službi komisije, „Izvješće za Hrvatsku 2018. s detaljnim preispitivanjem o sprječavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža“ preuzeto 16. lipnja 2023. str.8, https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/00%20Foto%20mobitel/Europski%20semestar/Dokumenti%20i%20publikacije/2018/Izvj%C4%87e%20za%20Hrvatsku%20i%20AGS/CELEX_52018SC0209_HR_TXT.pdf
- Europska komisija, Predstavništvo Europske komisije u Hrvatskoj, (2023.), „Smjericice za fiskalnu politiku za 2024.: promicanje održivosti rasta“, Informativni članak, preuzeto 20.05.2023.

https://croatia.representation.ec.europa.eu/news/smjernice-za-fiskalnu-politiku-za-2024-promicanje-odrzivosti-duga-i-rasta-2023-03-08_hr

- Europski revizorski sud, (2020.), „Rizici, izazovi i prilike u odgovoru EU-a u okviru gospodarske politike na krizu uzrokovanu bolešću COVID-19“, Pregled br. 06, str. 1-83
- Fioretti L., Kotarac K. i Kunovac D., (2021.), HNB, Inflacija i percepcija inflacije u Hrvatskoj, preuzeto 17. svibnja 2023. <https://www.hnb.hr/-/inflacija-i-percepcija-inflacije-u-hrvatskoj>
- Gadžo S., (2020.) „Primjena i tumačenje poreznog prava: teorijsko-normativne osnove“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu 70, br. 2-3 (2020): 386-387
- HINA, (2022.), „Hrvatska na začelju po oporezivanju bogatstva“ , Poslovni hr. Preuzeto 14.06.2023. <https://www.poslovni.hr/trzista/hrvatska-na-zacelju-po-oporezivanju-bogatstva-4361657>
- Goreta M., Peran B, Vukošić K., (2016.), „Originarni i derivativni prihodi države“, Zbornik veleučilišta, Stručni rad UDK 336.2, str. 187-188, preuzeto 12.6.2023. <https://hrcak.srce.hr/file/238485>
- Institut za javne financije, (2022.), Osvrt Instituta za javne financije, „Porezno opterećenje dohotka od rada za mlade osobe“ objava za medije, preuzeto 21. lipnja 2023. <https://www.ijf.hr/hr/novosti/detalji/osvrt-instituta-za-javne-financije-porezno-opterecenje-dohotka-od-rada,3470.html>
- Javorović M., (2015), stručni rad „Porez na dohodak u Republici Hrvatskoj“, FIP / Vol. 3, No 1, str. 85
- Jelčić B., Bejaković P., (2012.), „Razvoj i perspektive oporezivanja u Hrvatskoj“, HAZU, Radovi Odsjeka za ekonomska istraživanja, Zavoda za povijesne i društvene znanosti, svezak 39, str. 18
- Jurković P., (2002.), „Javne financije“, Masmmedia, Zagreb, str. 30
- Kesner-Škreb M., (2002.), „Pravednost poreza“, Financijska teorija i praksa, Vol. 26 No 3 str. 713-715
- Kordić G., Podborkić R. (2010.), „Oporezivanje imovine: Hrvatska praksa i Europska iskustva“, Ekonomska misao i praksa, Vol. 19 No. 1, str. 105-119 preuzeto 30.lipnja 2023. <https://hrcak.srce.hr/file/83220>

- Krznar I., (2011.), „Analiza kretanja domaće stope inflacije i Phillipsova krivulja“, Istraživanja 1-31, HNB, Zagreb, str. 1-31, pruzeto 15.06.2023. <https://www.hnb.hr/documents/20182/121357/i-031.pdf/1c75189b-f0e8-4b18-aa38-8a2ef70261b0>
 - Kukić N., Švaljek S., (2012.), „Porez na nekretnine: osnovne značajke i rasprava o uvođenju u Hrvatskoj“, Privredna kretanja i ekonomska politika 132 / 2012., str. 49-90
 - Kumalić J. (2011.), „Fiskalna politika u vrijeme finansijske krize“, Tranzicija, Vol. 13 No. 28 str. 58, preuzeto 30. lipnja 2023. <https://hrcak.srce.hr/75283>
 - Leksikografski zavod Miroslav Krleža, „Porezi“, Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje., preuzeto 20. svibnja 2023. <http://www.enciklopedija.hr/>
 - Lowther j., (2003.), „Fleksibilnost radne snage i uloga hrvatskih socijalnih partnera u njezinu povećanju“, USAID Hrvatska, Zagreb, UDK: 314.18(497.5), str. 457-479
 - Mijatović N. (2004.) : „Ciljevi oporezivanja“, časopis Pravo i porezi, str. 46
 - Ministarstvo financija, Dr.sc. Zdravko Marić, (2018.), „Kakav porezni sustav trebamo?“, preuzeto 16.lipnja2023. <https://mfin.gov.hr/UserDocsImages/slike/vijesti/dr.%20sc.%20Zdravko%20Maric%20Kakav%20porezni%20sustav%20trebamo%202.%20srpnja%202018..pdf>
 - Ministarstvo financija, (2020.), „Državni proračun za 2021. godinu i projekcije za 2022. i 2023. godinu“ - vodič za građane, dostupno na: https://mfin.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Informacije_za_gradane//DPRH%20za%202021.%20i%20projekcije%20za%202022.%20i%202023.pdf
 - Ministarstvo financija, (2023), „Savjetovanje o Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak“, otvoreno 02. lipnja 2023. <https://esavjetovanja.gov.hr>
 - Ministarstvo financija, (2023.), „Savjetovanje o Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima“, otvoren 02. lipnja 2023. <https://esavjetovanja.gov.hr>
- Nezavisni hrvatski sindikati, (2022.), „Bruto minimalna plaća u 2023. godini – 700 eura“, preuzeto 26. lipnja 2023. https://www.nhs.hr/novosti/bruto_minimalna_placa_u_2023_godini_700_eura_72100/

- N.D., (2022), „Kako je došlo do energetske krize 2021.-2022.“, preuzeto 17. svibnja 2023. <https://www.energetika-net.com/res-publica/kako-je-doslo-do-energetske-krize-2021-2022-34537>
- Opći porezni zakon (2023.), NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 42/20, 114/22, na snazi od 01. siječnja 2023. članak 14. stavak 1
- Ostrički P. (2021.), „Što su porezi, zašto ih plaćamo i koji porezni oblici postoje u RH“, Fintelligent, preuzeto 05.06.2023. <https://finance.hr/sto-porezi-zasto-ih-placamo-porezni-oblici-postoje-rh/>
- Perković B., (2023.), „Ovo je karta poreza na kupnju“, INDEXHR, preuzeto 15. lipnja 2023. <https://www.index.hr/vijesti/clanak/ovo-je-karta-poreza-na-kupnju-hrvatska-je-najgora-u-eu/2428458.aspx>
- Šeparović A., (2009.), „Financijska teorija i praksa“, Vol. 33 No. 4, 2009. str. 463, preuzeto 17. lipnja 2023. <https://hrcak.srce.hr/file/74977>
- Šimurina N., Dražić Lutitsky I., Barbić D, Dragija Kostić M. (2018.), „Osnove porezne pismenosti“, Narodne novine, Zagreb, str. 21.
- Šimurina N. i dr. (2012.), „Javne financije u Hrvatskoj“, Ekonomski fakultet Zagreb, Zagreb, str. 87
- Urban I., (2022.), „Hrvatska među zemljama EU s najnižim poreznim klinom za mlade“, Točka na I, preuzeto 02.06.2023. <https://tockanai.hr/biznis/financije/analiza-porezni-klim-ivica-urban-64618/>
- Ustav Republike hrvatske NN 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
- Kuzelj V., Jerković E., Perić R, „Predanost zakonodavca temeljnim(socijalnim) poreznim načelima ustava pri uređenju sustava oporezivanja dohotka u Republici Hrvatskoj“ 248 Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 43, br. 1, 247-266 (2022)
- Vlaić D. (2017.), Stručni rad UDK 336.2(497.5) „Najznačajnije izmjene hrvatskog poreznog sustava“ str. 142, preuzeto 21. lipnja 2023. <https://hrcak.srce.hr/file/260573>
- Vlada RH, (2023.), „Izmjena poreznih propisa u 2023. preuzeto 17. lipnja 2023. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Svibanj/220%20sjednica%20VRH/Izmjene%20poreznih%20propisa.pdf>

- Vlada RH, (2009.), „Odluka o objavljivanju pravila privremenog okvira za mjere državnih potpora kojima se podupire pristup financiranju u trenutnoj financijskoj i gospodarskoj krizi“, Narodne novine 56/2009-1327
- Vukičević M., Odobašić S.(2012.):“Osnove financija“, udžbenik za studij poslovne ekonomije, drugo, neizmijenjeno izdanje, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, Zaprešić, str. 316
- Zakon o administrativnoj suradnji u području poreza, (2023.), NN 115/16, 130/17, 106/18, 121/19, 151/22, na snazi od 01.01.2023.
- Zakon o porezu na dohodak NN 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 151/22 na snazi od 01.01.2023. članak 5.
- Zakon o porezu na dobit NN 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 148/13, 143/14, 50/16, 115/16, 106/18, 121/19, 32/20, 138/20, 114/22 na snazi od 01.01.2023. članak 2.
- Zakon o porezu na dodanu vrijednost, NN, br. 73/13, 148/13,143/14, 115/16, 106/18, 121/19, 138/20, 39/22, 113/22, 33/23, članak 6.

INTERNET:

- <https://finance.hr/sto-porezi-zasto-ih-placamo-porezni-oblici-postoje-rh/>
- <https://ec.europa.eu/eurostat>

POPIS TABLICA

Tablica 1. Porez na proizvode i usluge iskazani udjelom u BDP-u u zemljama Europske unije

Tablica 2 Porezni pokazatelji za Hrvatsku i EU-27 kroz četverogodišnje razdoblje

Tablica 3 Usporedba poreznog klina Hrvatske i EU 10

Tablica 4 utvrđivanja bruto neto minimalne plaće i utvrđivanje osobnog odbitka

Tablica 5 Prikaz primjene novog sustava izračuna osobnog odbitka

Tablica 6 Prikaz izračuna dohotka na temelju dosadašnjeg poreznog modela

Tablica 7 Prikaz izračuna dohotka od 01. siječnja 2024. godine

Tablica 8 Prikaz izračuna dohotka za obitelji sa dvoje djece u 2023. godini

Tablica 9 Prikaz izračuna dohotka za obitelji sa dvoje djece u 2024. godini

Tablica 10 Izračun plaće za zaposlene u trgovini i prerađivačkoj industriji (2023)

Tablica 11 Izračun plaće za zaposlene u trgovini i prerađivačkoj industriji (2024)

Tablica 12 Ukupno povećanje plaće za zaposlene u trgovini i prerađivačkoj industriji (2024)

Tablica 13 Izračun plaće za samca primjenom poreza na dohodak u iznosu od 23,6% od 01. siječnja 2024.

Tablica 14 Izračun plaće za obitelj sa dvoje djece primjenom poreza na dohodak u iznosu od 23,6% od 01. siječnja 2024.

POPIS GRAFOVA

Graf 1 Porezni klin za radnike samce i primatelja drugog dohotka 2022.

Graf 2 Linearni prikaz povećanje dohotka za obitelji s dvoje djece u postotku

Graf 3 Linearan prikaz povećanja dohotka za samce primjenom novog izračuna

Graf 4 Prikaz razlike u povećanju dohotka primjenom nove porezne reforme od 01.siječnja 2024. godine